

sklepi II. kongresa glasbene mladine jugoslavije

Na predlog komisije za sklepe II. kongresa Glasbene mladine Jugoslavije je predsedstvo GMJ na svoji seji sprejelo naslednje sklepe:

1. Kongres ugotavlja, da je njegovo delo potekalo v tovariškem vzdušju, polnem medsebojnega razumevanja. Sklepi kongresa bi morali biti temeljna pobuda za nadaljnje delo vseh republiških in pokrajinskih glasbenih mladine.

2. Kongres je dosedanje rezultate označil kot zelo pomembne. Ti rezultati nas obvezujejo, da si še naprej prizadevamo, da bi bili še številnejši in boljši.

3. Kongres je na stališču, da se morajo glasbene mladine republik in pokrajin popolnoma usposobiti za opravljanje dela, ki je pred njimi.

4. Kongres meni, da po uspehu, ki ga je glasbena mladina doslej dosegla, ima pravico do določenega družbenega obravnavanja, do upoštevanja funkcije, ki jo ima, njenih pobud in do enakovrednega gmotnega nadomestila (podpore).

5. Kongres je potrdil prej zapaženo dejstvo, da se izmed množice uporabnikov naših akcij zelo majhno število z aktivnim sodelovanjem priključi gibanju glasbene mladine.

Kongres zato poudarja potrebo, naj se jasneje opredeli članstvo v glasbeni mladini. Z zbiranjem najbolj aktivnih pripadnikov gibanja je treba oblikovati kategorijo članov glasbene mladine, ki se v razliko od pripadnikov – uporabnikov, z včlanjenjem zavestno odločijo, da se bodo kot entuziasti stalno in srčno borili za uresničenje ciljev glasbene mladine.

6. Ko kongres ugotavlja nesporno vrednost centra glasbene mladine v Grožnjani, ki si je s svojim delom že pridobil določen družbeni ugled, saj prispeva k izgrajevanju mladega in bodočega glasbenega umetnika, ko kongres tudi meni, da je mednarodno tekmovanje glasbene mladine v Beogradu kraj, na katerem se lahko afirmirajo mladi glasbeniki in bi moral biti zanje nastop na tem tekmovanju majhna pobuda, predlaga vsem svojim organizacijam na jugoslovanskem ozemlju, naj te načrte podpro in naj se aktivno vključijo v njuno uresničitev.

7. Kongres obvezuje predsedstvo Glasbene mladine Jugoslavije, naj v duhu razumevanja, tolerance in dogovarjanja odgovorno in vztrajno deluje v interesu nadaljnega razvoja Glasbene mladine v Jugoslaviji.

8. Kongres potrjuje kot pravilno idejno in programsko usmeritev: kontinuirano in postopno spoznavanje mladega človeka z glasbo in z ostalimi umetnostmi, po poti prilagajanja njegovi starosti in stopnji izobraževanja. Vse doslej sprejete oblike dela se lahko ocenijo pozitivno. Z njimi bi lahko delali še naprej in upoštevali, da jih moramo dopolniti in najti še nove oblike.

9. Izpopolnitev uresničevanja programa, ki ga organiziramo, je ena izmed glavnih nalog, ki je ves čas pred nami. Izdelovanju novih programov je treba posvetiti vso pozornost, energijo in sredstva.

Več pozornosti je treba posvetiti spremljanju reakcij mladih pri programih; zato uporabljajmo ankete, sestanke in drugačne oblike, ki nam bodo omogočile, da bodo lahko mladi bolj neposredno vplivali na oblikovanje programov. To postaja med drugim pomembno v razvitejših okoljih, kjer morajo biti naši programi sposobni s svojo privlačnostjo konkurirati številnim drugim možnostim, ki jih ima mladi človek v svojem prostem času.

● **NADALJEVANJE NA ZADNJI STRANI**

glasbena mladina

glasilo
glasbene mladine slovenije

leto II, številka 1

27. oktobra 1971

Izdaja Glavni odbor Glasbene mladine Slovenije. – Ureja uredniški odbor: Janez Hoefler (odgovorni urednik), Anton Janežič, Primož Kuret, Dušan Rogelj. Tehnični urednik France Anžel. – Naslov uredništva: Ljubljana, Dalmatinova 4/II, tel. 310-033. Tekoči račun pri SDK 501-8-651/1. Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. – Izhaja šestkrat na šolsko leto. Celoletna naročnina 5 dinarjev, cena posameznega izvoda 1 dinar.

iz vsebine

sergej prokofjev

grožnjansko glasbeno poletje

kakšna je prihodnost rock glasbe?

PO 1743/1976

Naš časopis je zelo lep. Že ko ga zagledaš, se ti razveseli oko in ko ga obračaš po rokah, še srce. In za tako lep časopis, glasbeno-vzgojen in delovno-spodbuden za mladi in starejši rod, ko je tukaj svežina začetka šolskega leta in prva številka novega letnika, se spodobi napisati nekaj lepih besed. V veselje bralcem. Recimo kot ena sama muzika, nežna in plemenita.

Tu so starši in tovariši učitelji, ki vejo za nežnost in plemenitost te muzike in jim je skrb za srčno kulturnost njihovega nasledstva jasna, zato svojim otrokom namesto klik-klak hrupa kupijo lep časopis, da ga bojo čisti in počesani brali in vedeli kaj in kako je z nežnostjo in plemenitostjo muzike. In jih tudi odpeljali na koncert in v opero, da bo mulc izobražen („Jaz si v njegovih letih tega nisem mogel privoščiti!“) in da sosedje ne bojo opravljali.

Potem pa naenkrat ta nežno in plemenito vzgajani mulc ponori, na vse pridige in prošnje odgovarja „Kaj me briga, to je vaš problem!“, se vlači za sosedovo mulo in se sploh ne obnaša muzikalično. Odkar je prišel z nekega plesa v šolski telovadnici pa še celo zelo nenežno počne muzičen hrup, ki bi bil lahko plemenit samo za kakšno kravo. In se sosedje zgražajo in je stara mati dobila astmatični napad, na koru pa sploh več ne računajo z njim.

Ko ga je zadnjič ata vprašal, kaj ga pod milim bogom sploh zanima, je mulc znil: „Glasba.“ Predržež – kako si le upa, ko se mu niti ne sanja kaj je muzika, nežna, plemenita. Ti, mulc, ne meči našega lepega časopisa po sobi. Prej ga – tako, za vsak slučaj – prelistaj... saj se poznamo.

Pričanjamo drugi letnik našega časopisa. Mnogi med bralci so ga dobivali že lansko leto in so se nanj zopet naročili, mnogo pa bodo prejeli letos prvič. Tem so namenjeni naslednji odstavki.

To je časopis slovenske glasbene mladine, zato je v prvi vrsti seveda namenjen za razširjanje ideje našega gibanja po Sloveniji, za obveščanje o našem delu, o naših uspehih in spodrslijah; tam, kjer naša organizacija že deluje, bodo prispevki spodbujali k še večji prizadevnosti v tej smeri, na območjih, ki jih naša dejavnost še ni dosegla, pa bodo iz časopisa izvedeli, kaj lahko za lastnimi močmi in s pomočjo naše organizacije še dobe.

Bralci naj vedo, da je naš časopis namenjen širšim plastem mladine – starejšim učencem na osemletkah in dijakom na gimnazijah ter drugim srednjih šolah; včasih ga v roke vzame tudi kakšen študent ali „odrasel“ ljubitelj glasbe. Zato vsebino časopisa urejemo tako, da ustrezemo enim in drugim. Za „osemletkarje“ bodo zato nekateri članki pretežki. Vendar naj se samo zaradi tega ne ustrašijo časopisa. Tudi zanje je v njem marsikaj poučnega ali razvedrilnega, k zahtevnejšim prispevkom pa naj se vrnejo čez kako leto (časopis morajo seveda hraniti) in bodo morda takrat v njih našli marsikaj koristnega, česar sedaj še ne razumejo.

Glasbena mladina je tudi še vedno edini sodobno urejevan slovenski glasbeni časopis. Zato je njena naloga med drugim tudi ta, da spremlja, kolikor je v njenih okvirih mogoče, glasbeno življenje doma in na tujem. To je tudi v skladu s cilji našega gibanja, da se aktivno vključimo v slovensko glasbeno življenje. Konec koncev je naš časopis dragocen tudi kot dokument in zrcalo naše glasbene vsakdanosti.

Ce pa bo koga srbel jezik ali prsti, še vedno velja lansko vabilo: vedno bo za vaša pisma, razmišljanja ali samostojne prispevke dovolj prostora. Tako boste ustregli nam in sebi!

KONCERT VLADIMIRA KRPA

grožnjansko glasbeno poletje

V istrskem mestecu v srcu bujičine Grožnjanu se je tudi letos uspešno končal glasbeni tabor v mednarodnem središču glasbene mladine. Štiri nacionalne ekipe (švedska, hrvatska, znanodnomska in belgijska) so izpeljale svoj delovni in festivalski spored. Delovnega tako, da so nadaljevale delo svojih programskih „seminarskih“ glasbenih tem, ki so izhajale iz normalnih študijskih nalog, festivalskega pa na ta način, da so predstavile obvladane glasbene teme občinstvu, ki z njimi vred živi v – tem mestu – prizorišču.

Občinstva grožnjanskih koncertov vsaj povečini ne moremo srečati na slavnostnih koncertih, na revijah, ki predstavljajo modne dosežke in so spremljevalke velikih glasbenih spektaklov. To občinstvo srečamo le v tem mestu, saj se preprosto vključi v glasbeno življenje tega mesta in mu tudi pripada. V tem starodavnem istrskem mestecu, ki je rešeni svetilnik v panorami umrlih istrskih mestec (Momjan, Završje, Oprtalj) in so mu likovni umetniki prvi spet dali življenje ter kasneje postali tudi najbolj hvaležno občinstvo grožnjanskih glasbenih večerov, se vsako leto srečujejo: domačini, turisti, tuji in domači, sodobni obiskovalci svojevrstnih istrskih koticov, vsi, ki so v tej oazi miru in kamnite geometrije našli trenutke sanj in romantičnih sanjarjenj. Skupaj so postali grožnjanski glasbeni večeri, konvencionalni, malo svojevrstni in prav gotovo na kakem drugem kraju nepopovljivi.

To pa je le splošni okvir. V njem je Glasbena mladina Hrvatske uspeha trikrat zapored vsako sezono izpeljati idejo, v katero so morebiti mnogi dvomili. Vendar je ideja – da se mladi talenti z izkušenimi mojstri reproduktivne glasbene umetnosti združijo v majhne ansamble, predvsem komorne, ter pred idealnimi odskimi kulisami in v prostorih grožnjanske arhitekture ustvarijo čiste, instrumentalne in vokalne umetnine ter celovitost zvočne kulture – postala resnica. Življenje je postalo dogodek.

Doživetje je poslušati celovečerni klavirski recital pianista Vladimira Krpana, Bachove suite v

interpretaciji mladega zagrebškega violončelista Marijana Verbića, ali studiozni in nadarjeni duo Trabucco (violina in klavir) iz Italije, torej umetnike, ki so že prejeli vrsto mednarodnih priznanj. Tega ni mogoče kar tako pozabiti. Če samo poudarimo uspešne nastope švedske in belgijske skupine, ki so v celoti ustvarili raven koncertnega muziciranja in ki so kot mladi ljudje pridobili velike simpatije grožnjanskega občinstva, saj so spoprijateljili ljudi različnih poklicev in iz različnih okolij, samo poudarimo drugo plat pomena grožnjanskega poletnega srečanja mladih glasbenikov iz mnogih evropskih držav. Morebiti so te oblike sproščene seznanjanja, ki se takoj spreminijo v trdno prijateljsko vez, prav tako pomembne kot izpeljani glasbeni sporedi.

Ce so likovni umetniki vrnilo mestu duhovno in človeško podobo, potem lahko brez dvoma rečemo, da mu je glasbena mladina iz mnogih evropskih držav dala popolnoma delovno vsebino. Pokazala je pomembno prihodnost, ki je ne smemo zanemariti: Glasbena mladina Hrvatske je imela prav to misel: naj se takšno istrsko mesto z bogato preteklostjo spremeni v mesto človeških duhovnih srečanj, da bodo oživele tudi lepote mesta, da iz obdobja svojega umiranja postane mesto dela, poezije, mesto sanj in ustvarjanja. To idejo glasbena mladina že tretje leto zelo uspešno vodi in uresničuje. Te ideje tudi ne smemo izgubiti izpred oči, k njej lahko pripomorejo vsi, ki imajo plemenit cilj, ki imajo dovolj ljubezni, volje in nadarjenosti, da prispevajo k njej svoje vrednote. To pa niso le lepe besede in to niso samo dobrohotne misli – to je deloma že resničnost, ki jo je treba tudi podpreti in pri njej brez predsodkov tudi sodelovati. Velja pripomniti, da je bilo v preteklih poletnih dveh in pol mesecih v Grožnjanu okoli 300 mladih glasbenikov in pedagogov ter aktivistov Glasbene mladine. Letošnji gostje v Grožnjanu so bili mladi glasbeniki iz Madžarske, Švedske, Zahodne Nemčije, Norveške, Italije, Belgije, Francije, Japonske, Poljske, Venezuele, Avstrije, ČSSR, Švice, Romunije in Jugoslavije. JASMINA PRICA

Kaj je »klub 19«?

„Klub 19“ je nastal v Beogradu na pobudo mladih sodelavcev glasbene mladine. To ni klub študentov glasbene akademije, niti ne študentov muzikološkega oddelka, to je klub glasbenih ljubiteljev, če tako rečemo. To je hkrati oblika dela glasbene mladine v Beogradu.

Na drugem kongresu so takšno obliko proglasili za uspešno. Pri beograjskem „Klubu 19“ se je pokazalo, da je takšno srečanje ljubiteljev vseh vrst glasbe uspešna oblika delovanja organizacije, ki naj ne zajema (kot smo v Sloveniji navajeni in kot se nam zdi edino pravilno) le glasbenih polstrokovnjakov, ampak vse, ki jim je glasba toliko blizu, da bi radi od nje imeli še kaj več.

Zato ker je glasbena mladina družbena organizacija, ker zbira mlade okoli sebe, ker si glasbena mladina prizadeva okrog sebe zbrati mlade iz vse države, mora biti življenjska. To pa samo na ta

način, da je izmenjava mnenj res živa, tehtna in navsezadnje tudi mlada. Saj je starih misli že povsod dovolj.

„Klub 19“ pravzaprav ni nobena organizirana oblika dela. Klub je samo pestra izmenjava mnenj; ob poslušanju plošč in kramljanju gre čas hitreje, tudi glasba dobi drugačen pomen. Samo – klub je odprt od te do te ure enkrat na teden. To je vsa umetnost, ki jo gluh klub 19 v Beogradu. Deluje že dolgo časa. Mladi Beograjčani dobe v njem vsa obvestila, ki jih zadevajo, če hočejo biti zares aktivni člani Glasbene mladine.

Ko bi imeli v Sloveniji, denimo, samo klub 18, bi bili lahko srečni. Saj bi imeli tako možnosti, da bi laže in brez skrbi hodili na koncerte tudi v Slovensko filharmonijo. Kajti klub 18 bi nas opozoril, da nastopa ta in ta dan v Slovenski filharmoniji ta in ta umetnik. Tako pa – če ne preberemo časopisnih sporočil – ničesar ne vemo.

ob razstavi učil na gr

Kot se spodobi, se vsaka razstava začne z vzpodbudnim govorom. Tudi ob razstavi učil ni izostal. Celo na magnetoskop so ga posneli – za demonstracijo, če bi slučajno na kaki šoli to pripravo kupili kot učilo.

Ker so bila učila razstavljena po proizvajalcih in ne po predmetnih področjih, je uspelo razstavljalcem ustvariti dovršeno nepreglednost, v kateri so učila idealno zaživela drugo z drugo, druga čez drugo, druga pod in druga nad drugo. Morda je bila s tem dosežena horizontalna povezava predmetnih področij, saj je moral vsak obiskovalec pregledati vse, če je hotel najti tudi tisto, kar ga je zanimalo.

In res so šolniki pridno hodili gledat nove pridobitve, svetovalci za posamezna predmeta, področja in zastopniki tovarn pa so jim od jutra do večera razlagali njih uporabo. In spet so učitelji, ki učijo na bogatejših šolah, dobili nekaj novih pripomočkov, in spet so učitelji iz revnejših so krenili nazaj k svojim tablam in kredam.

Iz splošne stiske z razstavnim prostorom je bilo mogoče najti tudi glasbene pripomočke, ki so – vsaj nekateri – izstopali že zaradi svoje naravne velikosti: klavir, pianino, oba tipa pojoče table. Docela pa so se odmaknile s pogleda plošče, skoraj nevidna slika orkestra in še kaj.

Švicarski tip zveneče oz. pojoče table, Music-Visiophon imenovan, opremljen s skoro popolnim spektrom, ima dvoje notnih črtovij, ob strani tipke od a–a1 in stikala za zvišanje in znižanje tona. Za pisanje not in brisanje se uporablja navadna kreda in goba. Na elektronski sistem table je priključena paličica, s katero se učitelj ali učenec dotika napisanih not. Ob dotiku se tabla oglasi z ustreznim tonom. Mogoče je proizvajati tudi več tonov hkrati in s tem različne akorde. Elektronski sistem vsebuje 80 tranzistorjev in 40 diod, jakost tonov je mogoče spreminjati. Tabla je težka 40 kg; s sistemom za premikanje vred je visoka 2 metra. Nekoliko manjša in lažja je tabla Simonida, ki ima eno samo notno črtovje. Obe tabli sta takoj,

ko ju priključimo na električni tok, sposobni proizvajati tone.

Ne glede na izvedbo imajo pojoča tabla kot učilo brez dvoma veliko prihodnost tudi na naših šolah. Najvažneje je, da učenci hkrati vidijo notni zapis in slišijo melodijo. Tako se hitreje nauče pisati in brati note ter zvišane in znižane tone. Pri učenju zborovskih pesmi je mogoče uporabiti tablo za spremljavo ali za učenje in utrjevanje posameznih delov pesmi, dvoglasja in troglasja. Učenci lahko ob njej aktivno komponirajo.

Za vse stopnje glasbenega pouka pa so za pedagoga najbolj uporabne plošče. Pokazala jih je založba Mladinska knjiga. Žal so bile bolj zastavljene kot razstavljene. Čeprav je bila plemenita želja glasbenega vodstva Mladinske knjige, da bi bila ob razstavi tudi glasbena predavanja, se ni prav posrečilo ne prvo ne drugo.

Plošče, ki jih je Mladinska knjiga doslej že izdala, so bile žal stisnjene na tako majhen razstavni prostor, da tudi napis „Odobreno kot učilo“ (za osnovne šole) ni pomagal, saj jih ni bilo mogoče prijeti v roke ter si ogledati seznam skladb in opremo, niti jih poslušati s pomočjo gramofona in slušalk, kar bi gotovo sodilo na razstavo. Celotno vse plošče iz produkcije niso bile razstavljene! Poleg razstave je bilo pripravljeno dvoje predavanj z naslovom „Plošča kot učilo“ za nižjo in višjo stopnjo.

Učitelji so prvo predavanje docela zbrano poslušali, po njem pa so se tako bliskovito dvignili in odšli, da drugega sploh ni bilo.

Sicer pa je obiskovalec, ki se je zanimal za glasbeno področje, brez dvoma pogrešal razstavo reprodukcijских pripomočkov – gramofonov in magnetofonov. Že mogoče, da sta danes to dva tako vsakdanja pripomočka, da ju vsakdo pozna. Toda s tem še ni rečeno, da si ne bi želeli videti in slišati novih tipov. Naša podjetja so žal odgovorila, da zanje na taki razstavi ni zanimivo razstavljati svojih proizvodov. Pa nasvidenje morša drugo jesen!

–ad

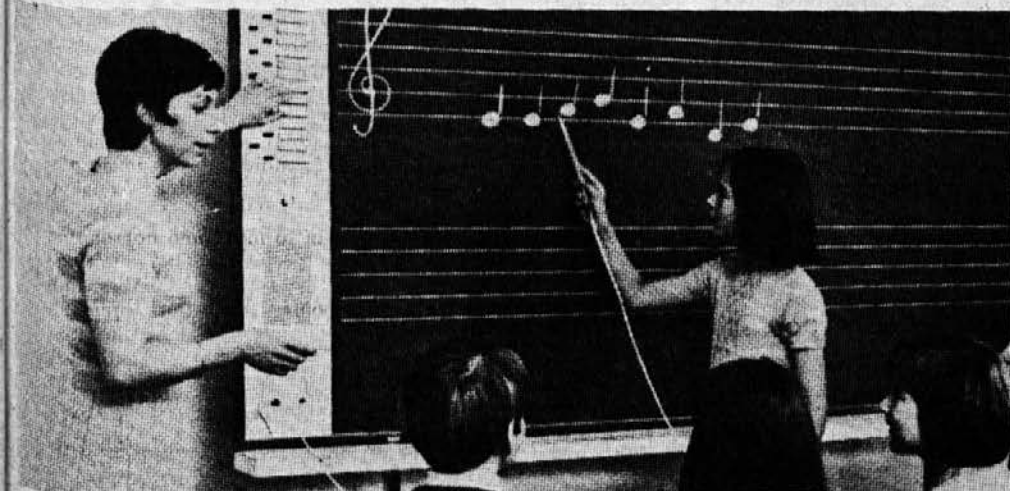
od kod bo denar?

Glasbena mladina Slovenije in njene temeljne organizacije so v dveh letih ustvarile živahno glasbeno dejavnost po domovini in še čez in tako postale pomemben faktor kulturnega osveščanja mladih. Zaradi takšne svoje aktivnosti se organizacije nahajajo v vedno večjih finančnih težavah. Le-te so tolikšne, da žal že omejujejo nadaljnje delo in razširjanje pobud Glasbene mladine.

V letošnjem letu je prišlo na področju kulturnih dejavnosti do systemske prilagoditve odnosov in virov sredstev samoupravnim načelom naše družbe. Republika je ob pogoj, da občine zagotovijo za kulturo prav tolikšna sredstva, kot v lanskem letu, vendar povečana za odstotek, s katerim se je povečal občinski proračun, prepuštila 0,5 % davka od prometa na drobno temeljnimi kulturnim skupnostim, da na ta način prispeva k boljšim gmotnim pogojem številnih dejavnosti v kulturi. Pri tem moramo ugotoviti, da so se sredstva v letošnjem letu za kulturo povečala in to ponekod celo za 100 %, ponekod pa seveda malo manj. Systemska sprememba financiranja in že omenjene nanovonastale kulturne skupnosti narekujejo temeljnimi organizacijam Glasbene mladine, da svoje programe in finančne zahteve posredujejo skupnostim in si prek njih zagotovijo sprejetje programa, ki postane na ta način sestavni del programa kulturne skupnosti, in potrebna finančna sredstva. Glavni odbor Glasbene mladine Slovenije bo tudi v prihodnje razpolagal s finančnimi sredstvi, bodo pa usmerjena predvsem v širše in splošnejše akcije. Samo v najbolj kritičnih primerih bo pomagal pri realizaciji konkretnega programa.

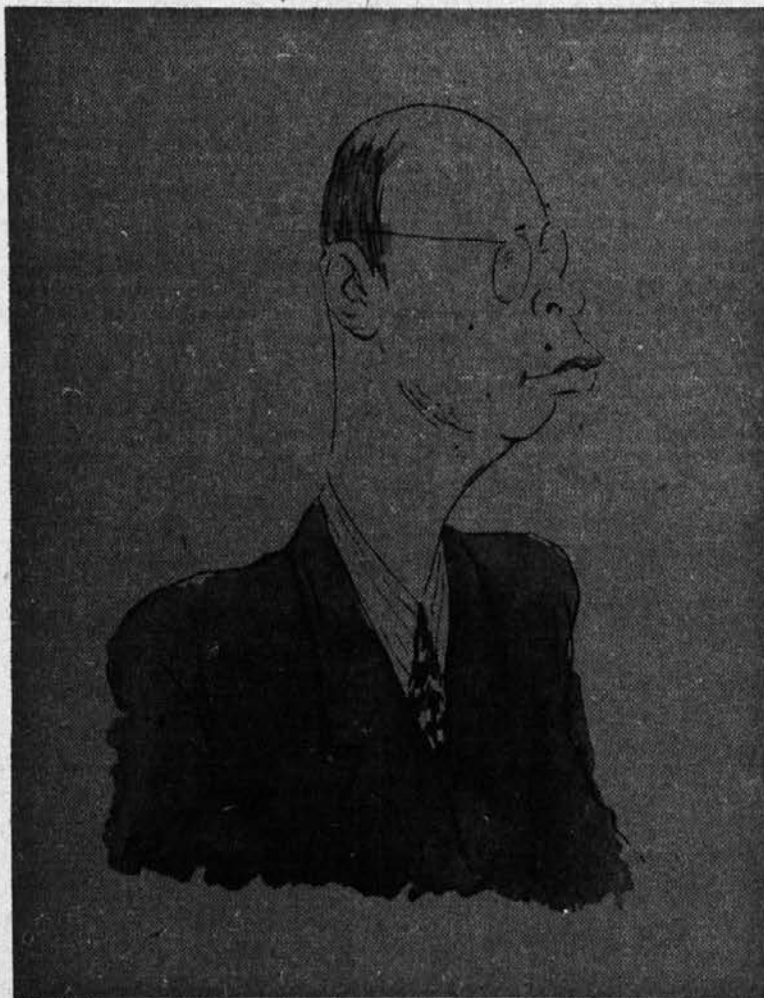
Novonastali položaj terja, da se organizacije Glasbene mladine kar najtesneje programske in finančno navežejo na temeljne kulturne skupnosti. To je tembolj aktualno, ker so v pripravi delovni in finančni programi Kulturnih skupnosti in Glasbene mladine za novo koledarsko leto 1972. In končno: prav bi bilo, da imajo organizacije GM v skupščinah kulturnih skupnosti tudi svojega predstavnika. Od aktivnosti oziroma neposredne angažiranosti vodstev in članstva bo torej odvisno, kakšne možnosti dela si bodo organizacije Glasbene mladine zagotovile za prihodnje.

M. P.

MATI SERGEJA PROKOFJEVA, MARIJA GRIGORJEVNA

sergej sergejevič prokofjev **(1891–1953)**

Po velikem obdobju, ki je dalo Rusiji rusko petorico z ideali o nacionalni glasbi in Čajkovskega, se je nadaljevala vrsta ruskih komponistov na prelomu in v začetku 20. stoletja z generacijo skladateljev kot so Anatolij Ljadov, Aleksander Glazunov, Sergej Tanjejev, Sergej Rahmaninov in Aleksander Skrjabin.

Skladatelji, ki pa so globoko posegli v 20. stoletje, so: Igor Stravinski, Sergej Prokofjev, Dmitrij Šostakovič in Aram Hačaturjan. Iz tega kroga živita le še zadnja dva. Stravinski je umrl lani. Prokofjev pa skoro že pred dvema desetletjema.

Prokofjevi so živeli v tihi vasi Jekaterinoslavske gubernije – Soncovki, kjer se je rodil tudi Sergej. Glava družine, lepa, impozantna in vsestransko izobražena mati Marija Grigorjevna, je tu skrbela ne le za gospodinjstvo, družabno življenje v hiši, služinčad in gospodarstvo, temveč tudi za revne vaščane in njihove otroke, s katerimi se je mnogo ukvarjala.

Ko sta Prokofjevima druga za drugo umrli dve hečrki, sta se oče in mati z vso ljubeznijo oklenila tretjega otroka, svetlolasega Serjoža.

V Soncovki je Serjoža dobil prve stike z glasbo: „K mojim prvim spominom iz mladosti spada tole. Bilo je nekega večera, ležal sem že v postelji, ko sem začul pritajeno glasbo. Štiri sobe stran od moje je igrala mati Beethovnovo sonato. Nisem mogel spati in sem prisluškoval.“

Triletni Serjoža je odslej poslušal materino igranje vsak dan, mati pa ga je z izostrenim čutom uvajala v glasbo; najprej sta se le pogovarjala o vtisih, ki jih je Serjoža dobil ob poslušanju skladb, nato je materi „pomagal“ igrati v zgornjih oktavah in slednjič je začel lahke skladbice samostojno igrati. S petimi in pol leti je napisal Indijski galop. Nenavadni naslov je nastal zato, ker se je pri Prokofjevih slučajno govorilo o razmerah v Indiji v Serjoževi navzočnosti. Melodija je bila napisana v F duru, toda brez B: mali komponist se namreč ni mogel odločiti, da bi prijel črno tipko. Indijskega galopa še ni znal napisati sam, a do naslednjih skladb se je naučil pisati note in v dveh letih je napolnil cel zvezek s svojimi otroškimi skladbami.

Leta 1900 je videl v operi Fausta in Kneza Igorja. Ko se je vrnil v Soncovko, je začel sanjati o lastni operi. Za začetek si je izmišljal različne zgodbe in jih skupno z vaškimi otroki predvajal starejšim. Prav gotovo pa se je v vsaki igri pojavil dvoboj z meči – posledica dvoboja med Valentinom in Faustom, ki ga je videl v operi. Nato je junija 1900 napisal „opero“ Velikan v obliki klavirskega izvlečka brez vokalnih partov. Zgodba je bila kombinacija otroških povesti in dogodkov iz lastnega življenja. Imena glavnih junakov Sergejev, Jegorov in Ustinja so bila imena njega samega in njegovih dveh prijateljev Jegorke in Stene. V treh zelo kratkih dejanjih je opisal, kako velikan zasleduje deklico Ustinjo in kako ju oba junaka Jegorov in Sergejev obvarujeta s četo vojakov. – Naslednje poletje je bil Serjoža z materjo gost pri teti Tatjani. Tu so sklenili Velikana uprizoriti. Razen Serjože so odigrali vloge njegovi bratrance in sestrična Katja, teta Tanja pa je predstavljala velikana. Desetletni komponist je izredno prizadeto vodil skušnje. „Ko pride tvoja opera v carsko gledališče, ne pozabi, da je bil tvoj debut v moji hiši,“ je pripomnil stric.

V začetku septembra 1904 so se začeli sprejemni izpiti na petersburškem konservatoriju. Odločilen je bil izpit iz glasbene

teorije ter petje in igranje z lista v starih ključih. Veliki zbor izpraševalcev so vodili Rimski-Korsakov, Aleksander Glazunov in Anatolij Ljadov. Sergej je predložil komisiji v pregled 4 opere, 1 simfonijo, 2 sonati in celo vrsto klavirskih skladb. Boris Asafjev, ki je skupaj z ostalimi študenti in Serjožo čakal na odločitev komisije, je kasneje napisal: „V razburjenju nisem opazil ostalih. Le deček, ki je imel preozko obleko, se mi je vtisnil v spomin. Bil je 13-letni Sergej Prokofjev.“ Rimski-Korsakov je objavil rezultate izpitov; Serjoža je bil sprejet v razred Anatolija Ljadova.

V poletju 1917 je Prokofjev prebival v okolici Petrograda. Tam je ustvaril eno izmed svojih najlepših del – Klasično simfonijo v D duru op. 25. O nastanku simfonije je napisal Prokofjev tole: „Poletje 1917 sem preživel v popolni samoti v bližini Petrograda; čital sem Kanta in veliko delal. Klavirja namerno nisem vzel s seboj na podeželje, ker sem hotel poskusiti komponirati brez njega. Dolej sem navadno pisal ob klavirju, a zdaj sem ugotovil, da je tematični material, komponiran brez klavirja, dostikrat boljši. Tako je nastal načrt za simfonijo v hajdnovskem stilu, posebno še, ker mi je ta način komponiranja po delu v Čerepninovem razredu postal na nek način zelo jasen. Zdelo se mi je, da bi Haydn, če bi živel sedaj, obdržal svoj lastni način komponiranja in istočasno prevzel še kaj novega. Hotel sem torej komponirati simfonijo v klasičnem stilu. Ko je začela dobivati realne oblike, sem jo imenoval Klasična simfonija.“ Prokofjev štirih stavekov simfonije ni pisal v navadnem zaporedju, ampak je najprej nastala Gavota – tretji stavek. Potem je oblikoval prvi in drugi, nazadnje pa četrti stavek. Nato je stavke notranje povezal. Tako je izbrusil celotno kompozicijo, ki je postala eno najbolj priljubljenih del Prokofjeva.

Kmalu po vrnitvi v Rusijo – po turneji po Evropi in Ameriki – je dobil Prokofjev priložnost v praksi porabiti znanje, ki si ga je pridobil v filmskih ateljejih v Združenih državah. Maja 1938 ga je Eisenstein prosil, naj napiše glasbo za njegov film Aleksander Nevski.

Sergeja Mihailoviča Eisensteina, velikega režiserja „Križarke Potemkin“, je Prokofjev že dolgo občudoval. Oba znamenita umetnika sta se večkrat srečala v domovini in tujini, se pogovarjala o umetnosti in razmišljala o skupnem delu. Zdaj se je ponudila prilika obema. – V študiju Mosfilma je Prokofjev poskušal najti nove načine snemanja filmske glasbe. Opazil je npr., da močni toni, zaigrani tik pred mikrofonom, dajo pri reprodukciji ostre, rezke zvoke. Ta nedostatek je Prokofjev dramaturško izkoristil in s tako spremenjenimi toni fanfar glasbeno karakteriziral križarje. Poskuse je delal tudi s premeščanjem posameznih instrumentalnih skupin in s tem dosegel efekte, ki bi bili sicer normalno postavljenemu orkestru nedosegljivi. Eisenstein je bil tako navdušen, da je raje posnel nekatere kadre še enkrat, samo da je uspel sliko prilagoditi odlični glasbi: „Glasba Prokofjeva je nenavadno plastična. Nikdar ni ilustrativna. Na začudenje vzbujajoč način prikazuje notranji potek dogodkov in njihovo dinamično strukturo, v kateri najdemo vznemirljivost in smisel dogajanja.“

Nemirna in raziskujoča narava Prokofjeva se ni umirila niti tedaj, ko so mu zdravniki prepovedali komponiranje in sploh vsakršno delo. „Sergej si ni mogel zamisliti enega samega dneva brez dela,“ je pisala njegova druga žena. „Lahko je ustvarjal brez mize, brez instrumenta, v vagonu, v ladijski kabini, v bolnici. Delal je v vsakršnem razpoloženju, v trenutkih sreče in v težkih dneh... S svojo mogočno voljo se je z lahkoto odrekal številnim radostim življenja v prid eni sami: radosti ustvarjanja... Komponiral je v glavnem zjutraj do ene ali dveh popoldne. Vstal je navadno zgodaj in v teh jutranjih urah je napisal veliko večino svojih del. Kadar je komponiral, ga nismo smeli motiti. Bil je tako zatopljen v svoje misli, tako zbran, da ga je vse, kar je prihajalo od zunaj, spravilo v živčnost. Med peto in osmo uro zvečer je ponovno začel delati, vendar bi bilo zmotno, če bi v njegov delovni čas šteli samo ure, ki jih je preedel pred klavirjem ali za pisalno mizo.“

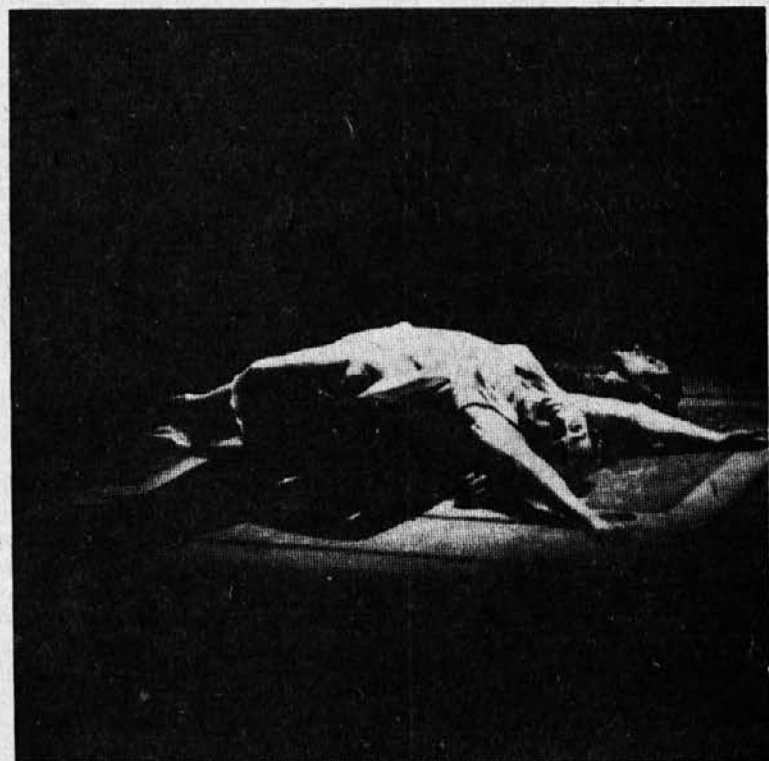
Vse, kar je bilo novega v znanosti, tehniki in v umetnosti, ga je privlačilo. Na zemljevidu je iskal kraj, kjer so gradili novo električno centralo, železnico ali kanal. Dolgo je lahko opazoval delo poljedelskega stroja na njivi... Ljubil je brige in šah, ki ju je mojstrsko igral.

Kljub lirčnosti „Romea in Julije“ in mehke ironije v operi „Zaljubljen v tri oranže“ Prokofjev ni bil pesnik. Raje je imel matematiko od kiparstva in če se je poglobil v branje, je v njem iskal le novo snov za opero ali oratorij... –da

PROKOFJEV LETA 1952

BALET „ROMEO IN JULIJA“, KI GA JE NAROČILO MOSKOVSKO GLEDALIŠČE, JE ZASNOVAN V OBLIKI NEME OPERE. DOLŽINA JE NE NAVADNA; TRAJA DVE URI IN POL. SKLADATELJ GA JE OBLIKOVAL TESNO PO SHAKESPEARU. OD L. 1935 JE PROKOFJEV SKUPAJ Z REŽISERJEM RADLOVOM PRIPRAVLJAL UPRIZORITEV, KI PA JE BILA ŠELE PET LET KASNEJE. NA PREMIERI JE PLESALA SLOVITA BALERINA GALINA ULANOVA. – L. 1955 JE POSTAVIL BALET V OBCUTNO SKRAJŠANI OBLIKI NA ODER PARIŠKE OPERE SERGE LIFAR. – NA SLIKI: TATJANA REMŠKARJEVA IN JANEZ MEJAC V LJUBLJANSKI UPRIZORITVI 1968/69

stran glasbene mladine

kongres jm v firencah

Ker pomeni glasbena mladina v svetu pomembno in že kar vsega upoštevanja vredno silo glasbenega in sploh kulturnega življenja, predstavlja praviloma vsakoletni kongres Mednarodne zveze glasbenih mladine eno od osrednjih svetovnih glasbenih manifestacij. Letos se je v dneh od 20. do 30. julija zbral v Firencah, v tem bogatem zgodovinskem srednjeitalijanskem mestu, poldrugi tisoč članov in simpatizerjev glasbene mladine z vsega sveta. Lahko rečemo z vsega sveta, saj smo se Evropejci srečali s somišljeniki iz med seboj tako oddaljenih dežel, kot so na primer Kanada, Čile, Izrael, Indija in Japonska. Brez pretiravanja lahko ugotovimo, da nam je tako veličasten zbor kongresistov vnovič dokazal premissiženost in moč ideje glasbene mladine in da nikakor ni zaman trud, ki ga je že in ki ga še toliko navdušencev vlaga v krepitev naše organizacije daleč preko meja evropskih pobudnikov.

Razprostranjenost in moč ideje glasbene mladine se je zrcalila tudi v kongresnem programu, ki je bil posvečen „večnim temam“ v glasbi. Prireditelji kongresa so se lotili skoraj enkratne ideje, da v tesnem časovnem zaporedju in v okoljih s patino florentinske gotike in renesanse pokaže, kako se duhovnost izraža v glasbi z različnih delov naše

oble. Tako so se na prireditvah vrstili ritualna glasba in plesi iz centralne Afrike, indijski balet iz Kalakšetra z zgodbami boga Krišne, duhovna glasba Kreolcev iz Argentine, duhovna glasba na osnovi flamenca iz Španije, hebrejske pesmi, črnski spirituali in ambrozijske pesmi v izvedbi solistov, v izvedbi zborov glasbenih mladine iz Bolgarije in Tunizije bolgarsko in rusko ortodoksko petje ter islamska ansambelska glasba. Med takšno svojstveno glasbo so prireditelji programirali nekaj izjemnih del evropske glasbe, Pasijon po Janezu Johanna Sebastiana Bacha in Verdijev Requiem, ter nekaj nastopov z enotno ubranimi sporedi starejše glasbe (I Solisti Veneti s Tartinijem, zbor univerze v Uppsali s staro švedsko glasbo, orkester in zbor GM Poljske s poljsko glasbo, Vokalni kvintet Johannes Ockeghem iz Belgije s staro francosko in

belgijsko glasbo itd.). Uradni pa tudi umetniški višek koncertnega programa je bil nastop svetovnega orkestra glasbene mladine, ki se sestane ob vsakem kongresu in v katerem sta letos sodelovala tudi dva člana iz Jugoslavije. To pot ga je vodil dirigent svetovnega slovesa Karel Ančerl. Z Rossinijevo uverturo k Tatinski sraki, z Dvorakovo Četrto simfonijo in s Posvečenjem pomladi Igorja Strawinskega so mladi glasbeniki navdušili udeležence kongresa in številne goste, zbrane v prostranem atriju palače Pitti, in pokazali, kaj vse je mogoče doseči s svojo prizadevnostjo in s požrtvovalnostjo dirigenta, čeprav so prišli z vseh koncev sveta in skupaj vadili le štirinajst dni.

Na skupščinskem in debatnem delu kongresa, v novi florentinski Kongresni palači, so udeleženci opravili uradne strani organizacije ter se v ožjih ateljejskih lotilih problematike gibanja glasbene mladine. Tu smo Jugoslovani zavzeli vidno mesto z dvema mednarodnima manifestacijama, z mednarodnim tekmovanjem mladih glasbenikov, ki bo ob udeležbi pomembnih glasbenih pedagogov vsako drugo leto v Beogradu, ter z mednarodnim tabornom glasbene mladine v Grožnjanu v Istri.

J. H.

vabilo na koncert

Zveza prijateljev mladine Slovenije in mestna zveza prijateljev mladine sta ob tednu otroka pripravili koncert. V vabilu sta zapisali, da moramo ustvariti pogoje za uspešnejši razvoj vseh otrok, saj je mednarodni dan otroka praznični dan in hkrati delovni dan, da bi vsem našim otrokom zagotovili srečno otroštvo.

Spored prireditve, ki je bila v festivalni dvorani v Ljubljani, so pripravili učenci – solisti ljubljanskih glasbenih šol. Nastopila sta pevski zbor glasbene šole „Franc Šturm“ iz Ljubljane in združeni simfonični orkester ljubljanskih glasbenih šol. Ta dva ansambla sta kasneje nastopila tudi v Beogradu na prireditvi „Radost Evrope“ in doživela lep uspeh. Prireditve v Ljubljani in ponovitve v Beogradu je pokazala, da mladi znajo muzicirati z vso zagnanostjo. Vodila sta jih dirigenta Janez Kuhar in Cvetko Budkovič. (aj)

koncertna sezona gms se je začela

Druga koncertna sezona Glasbene mladine Slovenije se je z razliko od prve že začela v rednih okvirjih, čeprav je treba računati, da bo največ koncertov v prvem letošnjem šolskem polletju šele meseca novembra in decembra.

Trio Lorenz je z Evo Novšakovo gostoval v Ajdovščini v začetku oktobra, nekoliko prej so Belokranjčani v Loki pristrčno sprejeli medse altistko Marijo Bitenčevo, basista Ladka Korošča in pianista Igorja Deklevo. Nova Gorica pa je sredi

naš podlistek

primož kuret o smislu glasbe, njenem vrednotenju in še kaj

V zgodovini človeštva je glasba vedno igrala posebno vlogo. Med vsemi umetnostmi je bila najbolj skrivnostna, abstraktna. Ton, razmerja med toni, njihov trenutni učinek in pojav, njihovo delovanje na človekovo dušo, so že od nekdaj budili v človeku željo, da najde glasbi nek določnejši izraz, da jo osmisli in potegne iz abstraktnosti na trdnjša tla realnosti in ji tako tudi določi vrednost in pomen. Naslednja razmišljanja o glasbi so plod naključnega razbiranja in prebiranja najrazličnejših piscev, med katerimi naj posebej omenim nemškega muzikologa novejšega časa K. H. Woernerja (v svoji knjigi o novi glasbi govori tudi o smislu glasbe) pa seveda številnih drugih. Mnogi med njimi so prisojali glasbi pomen, ki je bistvo glasbe in smisel muziciranja uvrščal v neko vrednostno lestvico. Upam, da bodo te misli zanimive tudi za bralce Glasbene mladine.

Pri primitivnih ljudstvih pogosto služi glasba kot magično sredstvo kulturnega dejanja. Stara visoka kulturna ljudstva na vzhodu: Kitajci, ljudstva v Mezopotamiji in v Egiptu, so glasbo postavljala kot podlago kozmologiji. Po izročilu je bil npr. na Kitajskem v 3. stoletju pr. n. št. v času petih mitičnih kraljev, določen osnovni ton. Ta je odgovarjal cevi piščali v dolžini enega čevlja

takratne merske enote. S prepričanjem so dobili pet lijev – zakonov. To je pet enot, po katerih naj bi bila urejena kozmos in človeško življenje. Verjeli so, da so s tem našli osnovno mero, osnovni ton in s tem red vse mirja. Stari Kitajci so enačili posamezni ton z določenimi silami neba, duševnega življenja in življenjskega ritma.

V antični Grčiji je najstarejša pitagorejska estetika, izhajajoča iz matematičnih odkritij Pitagore, iz katerih se je razvilo filozofsko mišljenje o glasbi kot odrazu reda in skladnosti v kozmosu. Po Pitagori je glasba umetnost števil in občutij, odraz vseмирskih zakonov in močan moralni dejavnik. Pitagorejska šola je trdila, da je človeška duša kakor ozvezdja na nebu v stalnem premikanju, ki je urejeno po določenih številčnih razmerjih. To pa ustreza tudi razmerjem v glasbi. Med harmonijo svetovja, gibanja duše in razmerjem v glasbi obstoji skladnost. Zato vpliva glasba v pozitivnem in negativnem smislu na človekovo duševno življenje. Platon je šel še naprej in izvajal iz povežovanja glasbe in etosa pedagoško konsekvenco, po kateri dopušča le določene tonovske načine pri vzgoji mladine. Tudi Aristotel je trdil, da ima glasba etično in pedagoško vlogo. S tega stališča je obravnaval tudi on posamezne moduse. Že Aristotel, še odločneje pa Ari-

oktobra priredila dva koncerta ansambla Consortium musicum z baročno glasbo.

V prihodnjih dveh mesecih bo pri Glasbeni mladini Slovenije najbolj zaposlen Trio Lorenz, ki se mu bo pridružila tudi mezzosopranistka Eva Novšakova. Konec oktobra so v Črnomlju, novembra in decembra bodo koncertirali v Velenju, v Hrastniku, v Novi in Stari Gorici, v Ljubljani pa bodo obiskali osnovne šole Hinka Smrekarja, Daniele Kumar za Bežigradom, Vič-Rudnik. Posebej se veselijo nastopa v Domu tehniških šol na Vidovdanski cesti, ki je letos z Glavnim odborom GMS sklenil dolgoročnejši program sodelovanja.

Že napovedana pianistka Marija Kocijančič lansko leto zaradi specializacije v Rimu za nas ni

mogla nastopati. Letos se nam obeta z njo več koncertov zaokroženega programa Chopinovih skladb. Zaradi privlačnosti Frederica Chopina, romantičnega kralja klavirja, je za ta program veliko zanimanje. Dogovorjeno je, da bo pianistka Kocijančičeva imela nastope v Beli krajini, v Velenju pa tudi v Ajdovščini, ko bodo tam dobili nov klavir.

Ze naslednjega meseca se bo, kot kaže, uresničilo tudi sodelovanje priljubljenega dua tenorista Mitje Gregorača in harfistke Pavle Uršičeve. Nastopila bosta v Beli krajini, v Dobrovi v Brdih, Novi Gorici, Idriji, Ajdovščini, v Ljubljani pa na osnovni šoli Valentina Vodnika. V programu dua Gregorača-Uršičeve so pesmi in solistična glasba za harfo, komentirata pa nastop na privlačen način koncertanta sama.

z zadnje seje go gms

Zadnja seja Glavnega odbora Glasbene mladine Slovenije, ki ga sestavljajo predstavniki slovenskih glasbenih ustanov in organizacij ter voljenih predstavnikov osnovnih skupnosti glasbene mladine po Sloveniji, je bila pomembna zaradi več vzrokov. To je bila prva seja našega najvišjega organa po drugem kongresu Glasbene Mladine Jugoslavije letošnjo pomlad v Baškem polju – poročilo o sklepih tega kongresa je podal predsednik Miloš Poljanšek, bila pa je tudi prva seja v novem šolskem letu, zato smo pregledali rezultate pretekle koncertne sezone GMS in se pogovorili o načrtih za novo šolsko leto.

Debata udeležencev je bila živahna in je pokazala, kako kompleksno in zahtevno je delo naše organizacije. Ob koncu seje pa smo si zadali tudi najvažnejšo nalogo novega šolskega leta, priprave na prvi redni občni zbor Glasbene mladine Slovenije. Po dosedanjem statusu moramo imeti občni zbor, ki se ga udeležuje kar največje število sodelavcev in prijateljev glasbene mladine in na katerem se vsakokrat volijo nov predsednik, podpredsednik in tajnik organizacije ter člani Glavnega odbora, vsake dve leti.

Na tem občnem zboru pa bo potrebno sprejeti tudi nov statut GMS ustrežno z novim statutom GMJ ter se lotili nekaterih nalog, ki so bile doslej zanemarjene. Med prvimi takšnimi nalogami je vprašanje, kako vključiti mladino v neposredno delo organizacije in kako jih navdušiti za idejna vprašanja našega gibanja. Po vsem tem je gotovo, da bo prvi redni občni zbor GMS (prvi občni zbor GMS je bil ustanovni 12. decembra 1969) pomemben mejnik v naši še vedno mladi organizaciji. Člani Glavnega odbora so se strinjali, da bo v začetku februarja prihodnjega leta, torej v začetku drugega polletja letošnjega šolskega leta.

J. H.

stoksen, sta stopila na pot proučevanja melodije in glasbene percepcije. Avgustin pa se je spet vrnil k pitagorejskim tolmačenjem glasbe. Po njem je glasba gibanje, ki ga uravnava števila. Poznoantični in zgodnje-srednjeveški filozofi v glavnem sprejemajo tako razlago glasbe. Glasba postaja predmet znanstvenih spekulacij in šele Johannes de Grocheo loči med glasbo kot znanostjo in glasbo kot umetnostjo. V svoji knjigi „De Musica“ (izšla okrog 1300) deli glasbo na ljudsko, kanonsko in na duhovno glasbo. Prva naj lajša človeku nesrečo, druga je za izobražence in tiste, ki iščejo v umetnosti fines, duhovna glasba pa je namenjena kot hvalnica vsemogočnemu stvarniku. V tej delitvi čutimo razmerje med posvetno in duhovno glasbo, ki je bilo dolga stoletja izredno aktualno. Saj je mesto posvetne glasbe dokončno utrdil šele Benečan Gioseffo Zarlino v 16. stoletju.

Osemnajsto stoletje pa odkriva nove vrednote in pomeni začetek velike osamosvojitve in razvoja glasbene estetike. Zveza med glasbo in teorijo je dokončno zrahljana. Glasba je lahko le še znanost ali pa umetnost. Kot znanost jo je mogoče znanstveno utemeljiti in spraviti v zakone in pravila. Kot umetnost pa pomeni zlahka opravek. Ljudje muzicirajo, da bi v miru, daleč od vsakdanjih skrbi,

prebili čas pri plemenitem razvedrilo. Toni, intervali, predvsem pa tonovski načini dobivajo določen značaj občutij, ki jih ljudje doživljajo in čutno občutijo. Žalost in veselje sta glavni občutji. Lahko bi rekli, da ravno občutja obvladujejo glasbo 17. in 18. stoletja. Tudi 19. stoletje veruje v duhovne in naravne moči glasbe. Beethoven pravi „možu mora glasba ukresati ogenj iz duha“ ali pa „od srca naj gre zopet k srcu“. Veliki romantik E. T. A. Hoffmann meni, da doživimo v glasbi vsesplošno poduhovljenost narave. „Glasba je med umetnostmi najbolj romantična, ker je njen predmet sama Neskončnost, skrivnostni v tonih izraženi sanskrt narave, ki napolnjuje človeško srce z neskončnim hrepenenjem in le v glasbi razume visoko pesem dreves, cvetic, živali, kamnov, vodovja.“ Tako doživlja romantik tisto, kar je bilo za antiko in srednji vek špekulacija in znanstveno spoznanje.

Duhovno izredno razgibanost 19. stoletje sproži številna estetska razpravljana. Filozofija glasbe A. Schopenhauerja in še bolj G. W. Hegla se giblje znotraj metafizičnih sistemov, katerim je podvržena. Po Schopenhauerju je glasba izraz volje, ki je – po njegovem – najgloblja stvarnost in zavrača sentimentalno gledanje o glasbi kot izrazu občutja, ki ga zastopajo E. T. A. Hoffmann,

Hausegger, Kretzschmar in drugi. Friedrich Hausegger je npr. trdil, da je umetnikova ustvarjalna moč v zmožnosti, da zna umetniška sredstva tako uporabiti, da so razumljiva kot izraz in se razpoložensko prenašajo na druge. „Bistvo glasbe je izraz, izčiščeni, do najbolj zlahkne učinka stopnjevani izraz.“ Znani Hermann Kretzschmar pa vidi v starem nauku o občutjih pot, ki naj poslušanje dvigne do duhovne dejavnosti. „Kdor prodre od tonov in tonskih form do občutja, povzdigne čutno uživanje, formalno delo do duhovne dejavnosti in je obvarovan nevarnosti in sramote zgolj fizičnega, animaličnega sprejemanja glasbe.“

Proti sentimentalni estetiki je vstal znani dunajski glasbeni kritik Hanslick, ki je trdil, da je glasba svet zase. Po njegovem je glasbena lepota v tonih in ni odvisna od elementov zunaj njih. Po njem glasba ni sposobna izražati občutij, izraža le njihov dinamizem (napetost, sprostitve, rast, padec). Glasbena forma je zvočna arabeska, igra oblike, ki se zvočno giblje. Čim bolj je glasba oblikovno bogata, čim več je v njej igre, toliko bolj učinkovita in izvrstna je glasbena umetnina. Iz srca mora pregnati sleherni občutek. S tem postane duša sprejemljiva, da zares z ugodjem dojema svobodno igro oblik.

(NADALJEVANJE)

koncertni telegrami

Lansko leto smo na tem mestu objavljali kratke kritične zapise o koncertnih prireditvah v Ljubljani in večjih mestih po Sloveniji. Moramo reči, da smo s to rubriko poželi uspeh in da so ljudje kar radi prebirali. Seveda smo povzročili tudi nekaj hude krvi, ker kritična misel o našem glasbenem življenju še ni tako prisotna, kot bi morala biti. Čisto razumljivo je, da smo kdaj pa kdaj izza ovinka slišali, da se je ta ali oni kritizirani skladatelj ali izvajalec razburil ob kakšni kritiki, češ, da je krivična ali omalovaževalna ali kaj podobnega. Moramo si pač biti na jasnem s tem, da je kritika vedno le ocena enega samega glasbenega dogodka in da se pač lahko dogodi, da kakšno novo glasbeno delo ali izvedba, oziroma interpretacija kakšne glasbene umetnine na kakšnem koncertu po mnenju kritika ne uspe. Če se kritik torej obregne ob posamezni glasbeni dogodek, s tem ni rečeno, da želi dati v nič celotno delo kritiziranega skladatelja ali celotne sposobnosti kritiziranega umetnika. Takšne so pač osnovne zakonitosti kritike.

Druga zadeva pa je, ko so nekateri, po svojih besedah neprizadeti, sprožili vprašanje, ali je sploh naš časopis primeren za to, da se objavljajo take kritike. Češ da seznanjanje naše mladine z glasbenimi dogodki pri nas na takšen (kritičen) način ni umestno in da lahko s kakšnimi negativnimi kritikami našo mladino takorekó „pohujšamo“ in jo odvrnemo od „visokih dosežkov“ naše glasbene kulture. Vsem takšnim in podobnim glasovom moramo odgovoriti naslednje: dva razloga sta, ki po mnenju uredništva opravičujeta naše koncertne telegrami. Glasbena mladina je edini slovenski glasbeni časopis in je zato dolžna izpolniti nalogo, da predstavlja določen dokument glasbene kulture v našem času in našem prostoru. Razen tega je tudi v ideji gibanja glasbene mladine, da spremljajo celotno dogajanje v našem glasbenem življenju in se do njega kritično opredeljujejo. Druga stvar pa je ta, da nikakor ne smemo podcenjevati naših bralcev. Mladina sedanjega časa je lahko še tako kritična do vsega, kar ji v imenu kulture in njihovem imenu nudimo. Zato moramo biti v prvi vrsti kritični sami do sebe in lahko šele nato izkoristimo za nas vsekakor ugoden položaj, da lahko avtoritativno nudimo mladini nekaj kot zgled dobrega in vrednega.

Zato nas je zelo začudilo, ko se je na zadnji seji glavnega odbora Glasbene mladine Slovenije dvignil direktor in predstavnik neke ljubljanske glasbene ustanove v GOGMS zoper te kritike, češ da je naš časopis vendarle namenjen „dojenčkom“ (prav tako se je izrazil), ki naj bi dobili komaj prvi stik z glasbeno umetnostjo in zato še niso sposobni prave presoje. Obrambi svojih bralcev in svojih načelnih stališč smo namenili prostor letošnjih prvih koncertnih telegramov. Objavljamo dvoje pisem, ki smo ju dobili 7. aprila in 3. junija letos od dveh mladih ljubiteljev glasbe, pa smo ju dali najprej v predal, češ, saj stvari niso takšne. Pokazeta naj, da predstavlja vsak mlad človek določeno osebnost, ki je ne moremo tako kot nekoč peljati za roko in ji govoriti, tole je dobro, to je vredno, to je potrebno.

spoznavajmo stara ljudska glasbila

Danes, ko poslušamo predvsem elektronsko glasbo in najrazličnejša elektronska glasbila, še komaj pomislimo na glasbene instrumente s katerimi so godli pred več sto leti naši predniki. Nobenega dvoma ni, da si človek ne bi že v najstarejši dobi krajšal časa z igranjem na glasbene instrumente.

Seveda so se ti instrumenti močno razlikovali od danes znanih glasbenih instrumentov. Zato jih mnogokrat označujemo tudi kot ljudske instrumente, ker so jih izdelali s preprostimi sredstvi. Pogosto tudi mislimo, da ta preprosta glasbila ne zaslužijo naše pozornosti. Če je bil način izdelave teh glasbil preprost, pa je njihovo delovanje v osnovah enako danes znanim glasbilom. Izjema so elektronski instrumenti. Zato so stara ljudska glasbila bila mnogokrat predhodnik današnjih glasbil.

Tudi v Sloveniji se nam je ohranilo več primerkov starih ljudskih instrumentov, ki nam tako kažejo, kako so godli naši predniki. Najbolj pogosto so seveda igrali za ples. Ples in glasba sta bila med seboj tesno povezana. Še pred 100 leti je bila po vsej deželi razširjena diatonična harmonika na gumbe, tako imenovana „knofarca“. Poznamo jo še danes in z njo sta se družila klarinet in bas, marsikje tudi gosli – violina. Takšna sestava se je ohranila do današnjih časov, zato o njej ne bi izgubljali besed.

Pred 200 leti harmonike še niso poznali. Takrat je bil v naših krajih najbolj razširjen glasbeni instrument – oprekelj. To je citram podoban instrument s strunami, po katerih je treba udarjati z lesenimi klavdici. Kasneje so se iz njega razvile cimbale, obvezan instrument današnjih ciganskih orkestror. Danes cimbale stojijo na lesenih nogah – oprekelj pa so nosili prek ramen. Od tod verjetno tudi njegovo ime. Od ostalih instrumentov na strune poznamo od takrat gosli, bas in mali bas ali čelo. Slednja sta edina in najbolj razširjena instrumenta v Reziji na italijanski strani, kjer ju imajo za spremljavo k plesu. Tam ju še danes imenujejo „citira“ in „brunkula“.

V ožji Sloveniji pa srečamo tedaj še en instrument na strune. To so citre. Vendar ne danes znane citre ki so germanskega izvora in jih naše ljudstvo ni poznalo, ampak bolj preproste citre

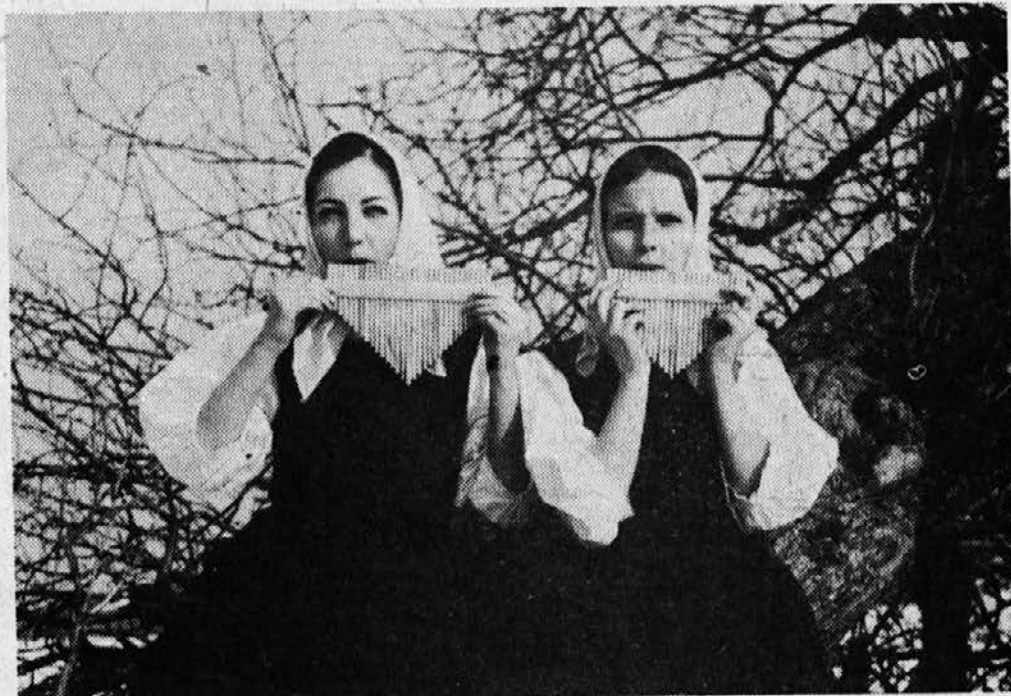
tako imenovane bordunske citre. S preprosto drsalco so hkrati drsali čez vse strune, ni jih bilo veliko, s paličico ali prstom pa so pritiskali dve ali štiri melodične strune na ubiralko. S temi so ustvarjali melodijo. Takšne citre lahko srečamo še danes na odmaknjenih kmetijah na Sentviški gori blizu Tolmina. Na Primorskem so jih imenovali tudi „senterija“.

Med pihalnimi instrumenti smo že omenili klarinet. Vsekakor sodi med starejše instrumente, čeprav so klarinete izdelovali poklicni izdelovalci, saj je njegova izdelava zahtevala mnogo truda in znanja. Bolj preprost pihalni instrument je žvegla, današnji flauti podoben instrument; izdelan je bil iz lesa in imel preproste odprtine za igranje. Bil je zelo priljubljen. Še danes srečamo v Halozah domačine ki se radi pohvalijo, da znajo igrati na žveglo. Prav tod pa lahko najdemo tudi drugi pihalni instrument – orglice. To niso tiste znane ustne orglice, ampak orglice iz trsa. Čevke različnih dolžin so za različne tone. Če sveženj takih čevk povežemo med dve ploščici, dobimo naše orglice, ki jih pozna strokovna literatura pod imenom „panova piščal“. Na orglice vam še danes zaigrajó domačini iz Haloz. Seveda so bile po vsej Sloveniji razširjene razne pastirske piščali, v Beli krajini pa je bil znan celo meh – dude. Takšna pastirska piščal je danes po vsej Srbiji razširjena frula.

Bobnov naša ljudska glasba pravzaprav ne pozna. Svojo domovinsko pravico so imeli predvsem v vojaških godbah. Pač pa se je ohranil lončen bas – gudalo. Preko glinastega lonca je bil napet svjnjski mehur, vanj pa je bil vtaknjen kos koruznega ali sirkovega stebila. Po tem stebilu je bilo treba drgniti z mokro roko in lonec je oddajal presunljive zvoke ki so bili podobni basovski spremljavi. Še danes živi v Vinici godec, ki vam rad pokaže ta zares zelo star instrument.

Fantje so se radi postavljali z igranjem na drumeljco. To je droben instrument, ki ga sestavlja kovinski okvir z vpetim prožnim jeklenim jezičkom. Nastaviti ga je treba na usta in s prstom brenkati na jeziček. Zvok je bil nežen in šibek. Za ples pa so uporabljali bolj hrupne instrumente.

To so torej ljudski instrumenti, o katerih danes slišimo bolj malo, čeprav zaslužijo našo pozornost. Toliko bolj pohvalno je, da je ustanovila folklorna skupina „Emona“ v Ljubljani sekcijo za stare ljudske instrumente. Posrečilo se ji je zbrati že lepo število starih instrumentov. Tudi zanimanje zanje ni malo. Vabimo vse ki bi se želeli vključiti v to sekcijo, da se hitro prijavi. Ni treba nikakršnega znanja, ampak dovolj dobre volje in posluš. Seveda so vabljeni tudi tisti, ki že igrajo tudi na druge instrumente. Njim bo toliko lažje. Zanimivo bi bilo slišati orkester, ki bi igral le na preproste stare instrumente. Oglasite se na naslov: Folklorna skupina „Emona“, Ljubljana, Vodnikova c. 141.

ORGLICE TRSTENKE SPADAJO MED NAJSTAREJŠE LJUDSKE INSTRUMENTE

naš portret

tone
kolar

Med slovenskimi dirigenti, o katerih nismo dosti slišali in ničesar zapisali v našem časopisu, pa so pred leti vendarle obogatili našo slovensko revno in pohlevno dirigentsko bero, je tudi v Beogradu rojeni Tone Kolar, ki si je prvo glasbeno znanje pričel nabirati v Celju pod vodstvom prof. Egona Kuneja. Že takrat je dirigiral mladinski zbor, nato se je v Ljubljani prizadevno vpisal na kompozicijski oddelek akademije za glasbo k profesorju Lucijanu Mariji Škerjancu. Pri dr. Danilu Švari je študiral ob enem tudi dirigiranje, dobil leta 1967 štipendijo, odšel v ZR Nemčijo, kjer se je izpopolnjeval pri prof. Ruedgebergu v dirigiranju.

V Hamburgu je diplomiral. Prav letos je imel diplomski koncert, ki je bil uspeh. Spremljal je 3. klavirski Beethovnov koncert, izmed slovenske glasbene bere je predstavil Ramovševo Musiques funebres. V hamburški operi je dirigiral Haydnovo opero Svet na mesecu.

Zanimalo nas je, kako je uspel priti v pravzaprav zelo težko dostopno konkurenco mladih glasbenih talentov (Tone Kolar se je rodil leta 1942). Rekel je:

– Napravil sem avdicijo za korepetitorja v duesseldorfski operi in bil sprejet.

– Kakšen je tvoj pogled na sodobno glasbo, saj navsezadnje izbira Ramovševga dela za diplomski koncert ni drugo, kot nekakšna pripadnost so-

dobni ustvarjalnosti?

– Po pravici povem, moji pogledi na sodobno glasbo se v ničemer ne razlikujejo od pogledov na staro. Sem pa do nje kritičen in spoštujem le tiste skladatelje, ki se ne zadovoljujejo samo z obdelavo materiala, ampak z glasbo izražajo globlje človeške vrednote. Zato sem si za diplomski koncert izbral Ramovševo glasbo ker vem, da je to eno izmed njegovih najboljših del, v katerem je kljub moder- nim prijemom čutiti ustvarjalčevo problematiko.

– Vemo, da si bil pred odhodom v Nemčijo v Ljubljani precej dejaven. Vodil si slovenski komorni orkester.

– Vem, da so takrat izvajali izključno slovenska dela. Menim, da slovenski skladatelji ustvarjajo zelo dobre skladbe, vendar te težko najdemo pota v svet. Kot član Slovenske filharmonije v tamkajšnjem orkestru sem igral pavke – sem menil, da je prav ustanoviti ansambel, ki je še prepotreben, da je lahko neka glasbena kultura celovita.

– Kakšna pa je pot do dirigentskega pulta v kakšni večji operi. Je to tako lahko?

– Na tujem gre dirigentova pot preko korepetiranja v operi. Tako so začeli tudi največji dirigenti. Potem se da z malo sreče priti za pult. Če se takrat dobro odrežeš ti je pot zagotovljena.

(aj)

radenci 71

25. in 26. septembra je bil v Radencih že devetič festival sodobne komorne glasbe, ki ima v jugoslovanskem in slovenskem glasbenem življenju že kar posebno mesto. Iz ocen, ki jih dobiva ta prireditev v našem in tujem časopisu, lahko razberemo, da postaja njena organizacija že standardno dobra, za kar gre vse priznanje domačim ljudem, med temi posebno prof. Ladislavu Vorošu, ki se iz leta v leto trudijo, da dajo festivalu primeren organizacijski okvir. Manj moramo biti zadovoljni s programom, ki je bil zlasti letos vse kaj drugega kot sodobna komorna glasba, če razumemo sodobnost kot nekaj aktualnega ter umetniško in časovno prizadetega. Če izvzamemo „starega dobrega“ in že zdavnaj pre-

izkušenega Bartoka ter še kakšnega mlajšega skladatelja, potem nam ostane v večini neproblematična, včasih celo tehnično kompozicijsko slaba glasba. Drugače je bilo z izvedbo (bili smo na koncertih Tria Lorenz in pihalnega kvinteta Danzi iz Amsterdama), ki je bila dobra, pri pihalnem kvintetu je bilo celo škoda, da je ta imenitni ansambel, ki je očitno pod vplivom predlagane Krekove kompozicije izbral program, ki je izzvenel izrazito ceneno. Tistim še kar številnim mladim poslušalcem, ki so bili na tem koncertu, pa moramo povedati, da je sodobna komorna glasba vsekakor zahtevnejša in bolj „razburljiva“ kot skladbe, ki so jim starejši poslušalci tako vneto ploskali.

–r

koncertni
telegramiRAZMIŠLJANJE PRED OBISKOM
V FILHARMONIJI

Kot dijak novomeške gimnazije se oglašam z mislimi o lanskem popoldanskem koncertu dne 21. IV. 1970 in o letošnjih radijskih abonmajskih koncertih.

Teden dni pred obiskom nas je novica o napovedanem Beethovnovem koncertu zelo razveselila. Kljub temu, da Novo mesto ni tako majhno, si koncertov, ki bi jih izvajali znani umetniki in filharmonični orkestri, ne moramo privoščiti. Zato smo odšli na koncert v Ljubljano.

Kmalu je nastala sprememba v programu. Namesto Beethovnovga koncerta so najavili koncert Čajkovskega v b-molu. Večkrat smo poslušali plošče z deli Čajkovskega, da bi bili na koncerte dobro pripravljene.

21. IV. 1970 smo prišli v Ljubljano v filharmonijo. Že na začetku se je vse veselje podrla. Namesto Čajkovskega so nam kljub nenapovedani spremembi najavili Schumannov koncert, ki se po dolžini kot po kvaliteti ne more meriti s Čajkovskim. Vse priprave so šle v nič, sprememba pa je porušila celotno vzdušje. Poleg tega me je močno motilo obnašanje komentatorja Kristijana Ukmarja, ki je z rokami v žepu in z razpetim sukničjem napovedal spremembo. Vsega mi je bilo dovolj. Mislim sem, da bo vsaj kvalitetna izvedba nekoliko popravila spodsrlaje. Občutka, da se je orkester vsaj malo potrudil, nisem dobil. Med koncertom so se igralci pogovarjali, kar prav gotovo ni vplivalo k izboljšanju slabega mnenja. S kakšnim občutkom sem zapuščal dvorano, si lahko sami predstavljate. Jezo pa je zunaj podkrepil še dež.

Ob tako neuspelem lanskem koncertu smo v začetku letošnjega šolskega leta z veseljem sprejeli novico, da bo RTV organizirala več koncertov, na katere smo se prijavili tudi mi. Takoj sem vedel, da bo kvaliteta koncertov po vsebini in kvaliteti zelo dobra. Moja ocena dosedanjih koncertov je zelo pohvalna. Program je zelo pester, gostje-solisti so zelo dobri, tako da lahko pohvalimo tako dirigenta Sama Hubada, simfonični orkester kot tudi goste. Pohvaliti je treba tudi organizatorja GMS, ki nam je omogočil tudi razlago pred koncerti.

Upam, da bo RTV naslednje šolsko leto zopet organizirala tak abonma, kajti tudi naša šola se ga bo z veseljem udeležila.

ZVONE ŠPELKO,
Gimnazija Novo mesto

MLADINSKI TEDEN
V KRŽANKAH USPEL?

Za nami je tretja kulturna prireditev, namenjena tokrat mladini. Organizatorji so presenetili: v Kržankah so natrpali osupljivo število 26.000 obiskovalcev, takih, ki se zanimajo za glasbo, in takih, ki jim je le-ta deveta skrb.

Iz avtobusov iz vseh koncev Slovenije se je povikala množica mladine proti gledališču že dobre pol ure pred začetkom. Slovesno „festivalsko“ razpoloženje je plavalo med nabito polnim avditorijem. Le kdo bi si krhal živce z iskanjem 47. sedeža 24. vrste! Kdor prvi pride, prvi melje. Zamudniki naj se postroje po robu in zadaj ali pa naj gredo domov! Nekaj „glasbeno nadar-

koncertni telegrami

jene" mladine je res sledila zadnjemu klicu. Šli so na potep po zanimivih ljubljanskih ulicah. Izgubili niso ničesar. Zanja je bila predstava zastoj, pokazali so voljo, učitelj glasbe je videl, da imajo nagnjenje do nje, da se zanimajo zanjo, kar bo vsekakor pomembno pri oblikovanju njihovih ocen. Sicer pa opera sploh ni zanimiva, Jimmy Hendrix je boljši! Veter je napenjal modre zavese za odrom, ko se je začelo prvo dejanje Sevilskega brivca. Spremljava je bila odlična: ropot tovarnjaka, hupanje nestrpnega voznika v fičku, sem ter tja motor brez dušilca. Na magnetofonskem traku bi za nepoučenega poslušalca vsak skupaj pomenilo neke nove poskuse združitve klasičnih in modernih elementov v glasbi. Nekaj hrupa z Aškarčeve, nekaj vedrega Rossinija. Čudovita kombinacija, ki je vzela veselje do poslušanja še zadnjim lirikom. Sicer se je uprava Festivala na vso moč trudila, da bi zaprla promet na tej ulici v času prireditve, pa – niso uspeli. Da bi organizirali mladinski teden druge? V Operi? Nemogoče! Prostominsko najbolj ustrezajo Križanke. Drugam ne bi mogli spraviti množice, kot jo pričakujejo. In množica – to je vendar važen faktor – daje vtis celote: le pogledajte, kako se naša mladina (delavci, dijaki, učenci) zanimajo za kulturo, umetnost, resno glasbo! Kjer je množica, tam je tudi publiciteta, časopisi se bodo razpisali o naši kulturni dejavnosti, ki pomaga pri razširitvi duhovnega obzorja slovenskega najstnika.

Ko hrup zunaj nekoliko potihne, se začne odvijanje celofanastih vrečk z bomboni v dvorani. Malenkost v primerjavi z govorjenjem vsevprek in obmetavanje s kamenčki, s čimer so si osnovnošolski krajsali čas. Sem ter tja prečka areno skupina naveličancev in ob koncu prvega dejanja je že več prostih sedežev. Tisti, ki niso pod varstvom velike strehe, odprejo dežnike. Začel je padati dež. Zavesa za odrom vihra, prižgali so že reflektorje in vzdušje se je umirilo. Včasih prileti za vrat kamenček ali zvečilni gumi, veter pa zanaša v obraz bela, kosmičasta topolova semena.

Le kako naj se gledavec v takem okolju osredotoči na predstavo! Nemogoče, razen v prvih vrstah. Tu je vendar še izvajalec! Brez omahovanja lahko rečem, da gre njihov trud v nič. Ne vem, če je vse našeteto normalno za večino festivalov popevkarskega značaja, pri programu, kakršnega so si zastavili tu, tega ne bi smelo biti.

Razumljivo, ideja o mladinskem tednu je odlična, toda – ali ne bi poskrbeli za resnejše poslušalce in ustrežnejši prostor?

Cilji organizatorjev so visoki: 4. mladinski teden naj postane kulturni praznik slovenske mladine, ki naj se s časoma razvije v mednarodno manifestacijo, znano po vsej Evropi. Tem lepim mislim želimo čim lažjo pot do uspeha!

MIRAN HLADNIK,
Gimnazija Kranj

Opomba tajništva GMS k pismu Zvoneta Špelka: letošnje koncertno sezono simfoničnih koncertov RTV Ljubljana, žal, nima samostojnega abonmaja, da bi lahko ponovili lansko uspešno akcijo. Koncerti tega orkestra so po sporazumu s Slovensko filharmonijo vključeni v njene tri redne abonmaje.

Torej prihodnjič spet na vrsti: Koncertni telegrami.

med ploščami

Pred nami je lepa bera novih plošč z deli slovenskih skladateljev, uspeh prizadevanj Društva slovenskih skladateljev. To so tri plošče iz serije Musica slovenica, ki jo izdaja ob financiranju več ustanov in organizacij tovarna gramofonskih plošč Helidon, razen tega pa še dve plošči del z Jugoslovanske glasbene tribune (Olimpija) in Festivala jugoslovanske glasbe na radiu (Beograd), katerih zalaganje in izdajanje je najbrž skrivnost (na ovitkih in priloženih programih tega ni najti). Bera vsekakor, ki kaže, da imajo posamezni slovenski skladatelji glede na tekoče ustvarjanje in potrebe slovenskih poslušalcev že kar lepe možnosti za objavljane svojih del na ploščah.

Podoba pričujočih skladb je zelo raznolika in ustreza spektru hotenj naše povojne skladateljske generacije. S po dvema skladbama so zastopani Uroš Krek, Primož Ramovš, Ivo Petrič, Jakob Jež in Darijan Božič, s po eno skladbo Zvonimir Ciglič, Pavle Sivic in Igor Stuhec. Če bi iz tega spektra izločili tista dela, ki žele ujeti korak s časom (predvsem Ramovševa in Petričeva), in jih obravnavati sama zase, potem se znajdemo na precej negotovih tleh raznolikega iskanja zvokov (ritmično je to še kar preprosta zadeva). Če pa ocenjujemo pričujočo ustvarjalnost v celoti in globalno, potem se zavemo še kako aktualne res-

nice, da ima namreč tudi glasba kot umetnost svoje določene in venomer veljavne zakonitosti: oblika, napetost zvoka in ritma, gibanje, privlačnost. To so lastnosti, ki se združujejo v skladateljevi profesionalnosti (to je, poklicni odgovornosti) in njegovemu čutu za muzikalnost. In v naši bери skladb moramo s tega vidika dati prvo in daleč najboljše mesto Zvonimirju Cigliču in njegovemu Concertinu za harfo, čeprav se tako kot Krek izraža že skoraj z preživelimi sredstvi. Večina ostalega je pod to ravni.

V obravnavanih ploščah moramo videti predvsem poučen zgodovinski dokument usmeritve in kvalitete tiste plasti slovenske glasbenega ustvarjanja, ki velja za uradno. To je vsekakor lepo in prav. V primerjavi s komponisti po svetu, ki si morajo plošče priboriti skozi zahtevno in strogo rešeto ponudbe in povpraševanja, pa za naše celo več kot ugodno. Tistim mladim ljubiteljem gramofonskih plošč, ki se odvrtačo od takšne glasbe, češ da so moderni „resni“ komponisti tako težko prebavljivi, pa smo dolžni pojasniti, da je mogoče tudi „resno“ moderno glasbo poslušati s prav takšnim užitek kot kakšnega Beethovna ali Čajkovskega, če je le izpod peresa sposobnega in odgovornosti zavedajočega se komponista.

poletni potopis

pesem razprši meglice

Ko so pevci akademskega pevskega zbora „Tone Tomšič“ ob petnajstletnici zbora sestavili zemljevid nastopov, so ugotovili, da je apezejevska pesem donela že tudi po najbolj oddaljenih kottičkih Slovenije. Na zemljevidu pa je vendarle še nekaj „sivih“ območij, na katera še ni stopila „apezejevska noga“. Največja še „nedotaknjena“ sivina je bila v severozahodnem kotu, tam ckolli, kjer je na topografskem zemljevidu pisalo „Triglav“. Pevci so odločno sklenili, da je treba ta „sivi madež“ na apezejevskem zemljevidu še v jubilejni sezoni izbrisati, skratka, da je treba prirediti apezejevski koncert na Triglavu.

Tako se je zgodilo, da je petintridesetletna apezejevska vrsta dvajsetega avgusta začela gristi kolena tam po Tominkovi poti nad Aljaževim domom v Vratih. Prespali so v Staničevi koči in tam je bila tudi „generalka“. Zjutraj je slabo kazalo, kajti ponoči je divjala nevihta, dan pa je prinesel pršenje in meglo. Vendar so se odločili za zadnji vzpon in se prek Kredarice odpravili na greben. Triglav je imel „kapo“, skale so bile vlažne, kar nevarno spolzke. Na vrhu pa je pevce že pričakovalo številno za petje in planinstvo vneto občinstvo.

Koncertnih oblek ni bilo, napovedovalec je bil digigent Marko Munih, sam, akustika ni bila idealna, toda koncert je bil uspešen – že po prvih taktih prve pesmi (Oj, Triglav, moj dom) so se

JUGOSLOVENSKA
MUZIČKA
TRIBUNA I

FESTIVAL
JUGOSLOVENSKE
MUZIKE
NA
RADIJU

oblaki za nekaj časa razkadili, na pevce poslušalce in apezejevski plakat na Aljaževem stolpu je posijalo sonce, kot nalašč, da so svoje lahko opravili tudi fotografi in snemalna ekipa RTV Ljubljana.

Če je kaj verjeti kronikam, potem lahko rečemo, da to ni bil samo prvi apezejevski koncert na „sivem“ območju, ampak sploh prvi organizirani zborovski koncert na Triglavu. APZ je z njim svoji petindvajsetletnici vtisnil lep in simboličen pečat.

PSSST!

ponatis

e pluribus unum

Vibracija listja, obarvanega z jesenjo. Trep-pet zvoka Sandy Bullove kitare. Naučeno sledim tej poti: prst, struna, zrak, uho, živ-čevno tkivo, akumulacija impulza, koža...?? Linearna misel se zlomi pred vprašanjem, ki se zdi najbolj na dlani: kako se sklene ta krog, kam se izteka (kopiči, odda) prejeta energija, kako se ravnotežje ponovno vzpostavi?

Vidim črke, ki se pojavljajo na papirju. Govorica česa so te različne oblike čutnosti, oddajanja in sprejemanja? Je oko zaradi svetlobe, uho zaradi zvoka, nos in jezik in prst zaradi vonja, okusa, dotika? Ali je morda prav obratno? Naprej ni mogoče. Dragulj pa je zmerom v prazni roki: čemu se mi zdi tak dualizem, razcepljenost, vzrok tega „za-radi“ nekaj tako prosojnega, samoumevnega in naravnega? Oko je kot je tudi svetloba. Oko je svetloba, kot je tudi uho zvok, ki je vonj, ki postaja okus in zato tudi dotik.

„Govorica“ enega, različne kvalitete čutnosti, različne razsežnosti zavesti. Oblike prekrivajočih se energetskih vzorcev, pre-hajajočih drug v drugega.

V tej igri magnetnih polj, električnih na-bojev, fotonov, kvantov mikrokozmosa, se zunanost in notranost kažeta kot dinamika relacij med dvema koncentričnima sferama prepletenih mrež. Ničesar ni, kar bi bilo izvyeto, nič ni važnejše kot tudi ni nobena podrobnost manj pomembna. Heisenbergovo pravilo nedoločljivosti je le potrdilo te ne-skončnoplaste povezanosti. Analiza, spo-znavanje na način kontroliranega odvzema-

Nekje navezujemo na tematiko zadnje številke prvega letnika. Razmišljanju KJE SMO (GM I/6) dodajamo danes misli samih ustvarjalcev rock glasbe (naj vas ne zmede; pojma „rock“ in „progresivna glasba“ se skoraj pokrivata, prvi je le bolj specifično ameriški).

V jazzu se je čez poletje zgodilo in ustva-rilo ogromno, zato mu bomo vnaprej posve-čali več pozornosti; danes SANDY BULL in o njegovem zadnjem albumu. Tekst smo si sposodili zaradi zanimivosti iz časopisa SP (pazite, to je bum!). Še s področja jazza, danes načelneje o zadnjem ljubljanskem jazz festivalu in če zmorete kakšno svojo misel o tem glasbenem dogodku, pripombo, kritiko – dobrodošli. Napišite in pošljite, objavili bomo. Naj bo današnji članek samo izho-dišče pisanju.

Za prihodnjo številko je že pripravljen prevod teksta JAZZ IN BELA KRITIKA ameriškega esejista, pisatelja in jazz-publi-cista LeRoi JONESA.

Cohen je seveda poglavje zase in pre-pričan sem, da vam njegova glasba ni tuja. Mnogi ga med ustvarjalci postavljajo takoj za Dylanom.

Še enkrat – povabilo na pisanje in sode-lovanje velja čisto zares. Teme izbirate sami. dušan r

pop
in progresivna
glasba

jazz

nja faktorjev, sama sebi krha ost odkritja. Ker svetloba se kot pahljača razkloni ob naj-manjši oviri. E pluribus unum: gramofonska igla, drseča v mojem drobovju, vzburlajoča živčna vlakna v konicah mojih prstov. Hkratnosti glasbe, njeni ekspresiji in impresiji, zvoku in tišini, mirovanju in gibanju je sle-herna kasnejša označitev nepotrebna. Čas je, da snamemo etikete s steklenic, kot pravi Wayne Shorter.

Čas je, ki usoja enkratno svobodo impro-vizirane glasbe. Vendar ne aritmetični čas, ko se po nekaj minutah izteče plošča – biološki čas, utrip srca, pulzirajoče valo-vanje, s katerim se organizem odpira glasbi in se ga drug organizem dotakne. In v tej taj-nosti živi John Coltrane, čeprav je na po-vršini mojega spomina vtisnjen datum 17. julij 1967. Univerzalni zvok briše mejo med življenjem in smrtjo, gotovo da brezmejni prostor, še n napohjen. E pluribus unum: sinteza jazza, rocka, arabske, indijske, hin-dujske, pakistanske, ameriške ljudske, evropske klasične, predklasične in elektron-ske glasbe, e pluribus unum: sinteza vseh na-činov glasbenega izraza, ki se še niso di-rektno dotaknili Sandyja Bulla, vendar eks-i-stirajo v njem kot drugotni vpliv, kajti enot-nost ne zapušča sledi – vsaka brazda je že z njo zaznamovana.

MILAN DEKLEVA
(iz časopisa SP)

× Sandy Bull: E Pluribus Unum,
Vanguard 1 C 052-91 292

jazz festival ljubljana 71 pisanje

Pisanje o jazzu pri nas sili v razmišljanje kaj, kje in zakaj glasba imenovana jazz pri nas je!?

Če vzamemo za izhodišče „historično“ teorijo, da je jazz fuzija afriškega ritma in evropske harmonije, izražena najprej pri ameriških črncih, potem pomeni jazz za nas vzporedno nadaljevanje naše glasbene tradicije in/ali kulture, ki pa se je izvrševala nekako izven nas (geografsko in duhovno).

In če dodamo še izhodišče celotne sodobne pop/jazz/folk/rock glasbe – združevanje duha in telesa – smo nekako tam. Tam, kjer je danes glasba imenovana jazz, pri nas.

Tedaj pomeni tudi za nas združe/va/nje tradicije in revolta. Tradicije v obliki (nekakšnega)

poznavanja, možnosti pristopa k takšni glasbeni formi in revolta v obliki iskanja novih poti intelektualnega osvobajanja mladih in njihovega slikanja lastne identitete. Tedaj lahko ugotovimo upravičenost, nujnost takšnega glasbenega izraza pri nas in zanikamo vsakršno očitane pomenjanja, vsiljevanja.

Toliko torej o izhodišču pisanja o pisanju in poročanju z letošnjega Jazz festivala Ljubljana 71.

Kot dolga leta nazaj moramo tudi letos ugotoviti solidno poprečje kakovosti tega, na žalost, edinega jazz srečanja v Jugoslaviji. Finančne zmožnosti so pač, kot po navadi, omejene. Uspeva pa redno povabiti po kvaliteti in zmožnosti pisano skupino, skupine glasbenikov. Kar zadeva vzgojo občinstva – torej zadovoljivo. Letos smo bili priče tudi izrednemu zanimanju in sodelovanju občinstva, predvsem mladega. Kar dokazuje, da publika je!

In kaj sedaj? Po končanem festivalu so (zadovoljni) poslušalci zaman čakali na kakšno resnejšo poročilo, članek v naših časopisih, v tistih resnih pa tudi v zabavnih. Le kup fotografij in nekaj teksta, da je pač festival uspel, da je bilo dosti gledalcev, sploh, da je bilo kar lepo. Zakaj, kako – tega naši vrli poročevalci, ki so najbrž po uradni dolžnosti prezebali v Križankah, niso vedeli ali pa jih ni zanimalo.

In tukaj se zadeva ustavi. Festival je enkrat na leto – ravno toliko, da se zanimanje zbudi – in usahne.

Poročevalcev, ki naj bi bili tisti, ki bi razlagali, poučili, omogočili dostop do informacij – ugotoviti smo morali, da takšnih pri nas preprosto ni. Če pa že kdo piše o jazzu, je to le vzporedno, kot na primer Skaletova rubrika v Stopu, ki je sicer polna informacij, toda brez tehtnejših člankov, razmišljanj, poročil.

Nočemo nikakršne idolomanije ali česa podobnega; le korektno spremljanje, razmišljanje, razlaganje. Obstoji dovolj literature o jazzu, dovolj posnetkov. Izgleda, da manjka le volje, da bi bili pri stvari resnejši. In dokler bo pri nas takšna situacija, najbrž ni upati na kakšen izreden razcvet jazzu. Opraviti bo treba veliko delo. Premisliti glasbo, imenovano jazz, pri nas iz vseh pogledov – sociološkega, zgodovinskega, glasbenega.

Sele takrat, ko bomo imeli solidno teoretično misel, bomo lahko resnično pričakovali razvoj jazzu pri nas.

Zakaj, kot rečeno, publika je in zanimanje je veliko. Ne pozabimo tega.

B. CIZEJ

WEATHER REPORT
KLICAJ LETOŠNJEGA LETA
OB TEJ GLASBI LAHKO
PREVERITE
KOLIKO STE NA TEKOČEM
Z JAZZOM

svete in posvetne pesmi leonarda cohena (I)

Bili so časi, ko so si pesniki služili svoj kruh z lutnjo ali liro, ko so prebivali na gradovih svojih zaščitnikov in lačni preživljali stoletja brez pesmi. Skratka, bili so tradicionalno ubožni. In kakor da bi se srednji vek nenadoma povezal z dvajsetim stoletjem: Leonard Cohen, pesnik dvajsetega stoletja, živi življenje potujočega srednjeveškega trubadurja, ki mu ubožnost ni tuja.

Leonard Cohen, kanadski pesnik in pisatelj, v zadnjih letih pa tudi skladatelj in pevec, se je počasi, vendar nezadržno, zraščal s strukturo dvajsetega stoletja. Je avtor več knjig poezije: *Let Us Compare Mitologies*, *The Spice-Box of Earth*, *Flowers For Hitler*, *Parasites of Heaven in romanov Favourite Game in Beautiful Losers*. Vendar je bil to le začetek. Kakor da mu izpoved v pisani besedi ne bi zadoščala in se je nato oprijel še glasbe. Do sedaj je izdal tri albume: *Songs of Leonard Cohen*, *Songs From a Room in Songs of Love And Hate*.

Besedila njegovih pesmi stojijo na isti fronti, kot besedila Beatlov, Paula Simona in Boba Dylana, pa so še vedno nekaj posebnega. Lastna jim je nekakšna sokratska vera in modrost, ki je skrita pod kožo.

Cohen ima neverjeten smisel za humor in njegovo oko, ki je pravo pesnikovo oko, je izostreno za nadrobnosti eksterierjev in interiernih pokrajin. Njegove pesmi so pesmi usmiljenja in genitalnih užitkov, misterioznosti in jasne revolucionarnosti. Cohen priznava bolečino, izgubo in osamljenost, vendar v tem priznanju ni prostora za samopomilovanje. „Včasih“, pravi Cohen, „lahko čutim sladkost smrti.“ In to je osnovna struktura njegovih pesmi.

Cohen prihaja iz Montreala, kjer je njegova družina imela tovarno, v kateri je nekaj časa tudi sam delal. Njegov oče je umrl, ko je bilo Leonardu devet let, vendar Cohen o tem ne govori. Namesto tega pravi: „Najlepše v Montrealu je to, da ni nihče njegov lastnik: vendar pa je v njem vsakdo dobrodošel gost.“ Cohen je hodil na univerzo, vendar se je v glavnem izobraževal v mestu. „Imel sem čudovito sobo s kaminom, kjer sem živel kot kitajski mandarin. Mislim, da se bo življenje tako nadaljevalo: pil bi vino, jedel sir in pisal pesmi.“

Ko je izšla prva njegova knjiga pesmi, je dobil nagrado in se pobral v Evropo. Anglija je bila hladna, Italija prav tako. V Grčiji pa je bilo toplo: za 1500 dolarjev si je

kakšna je prihodnost rock glasbe?

Rock glasba ima za seboj že celo desetletje, skoraj dve. Že od vsega začetka jo spremljajo dvomljiva vprašanja, kako dolgo bo ta glasba še popularna, kakšen je njen pomen, komu je namenjena, kaj je dobrega v njej in podobna. Angleški glasbeni tednik Melody Maker je pred tedni začel tritedensko serijo člankov pod skupnim naslovom „Položaj rocka“. Najprej so prosili nekatere pomembnejše angleške pop glasbenike, naj skušajo odgovoriti na vprašanje „V katero smer se razvija rock?“. Izbrali smo nekaj zanimivih misli teh glasbenikov in navajamo jih brez komentarja, le kot osnovo morebitnemu razmišljanju o rock glasbi.

KEITH EMERSON (organist, skupina Emerson, Lake and Palmer): „Vedno več ljudi uporablja ta jezik (rock glasbo) za sporazumevanje in tako lahko pričakujemo večje razumevanje, na glasbene eksperimente bomo gledali kot na nekakšno širjenje slovarja, kar nam bo koristilo v iskanju nove zavesti... V zvezi s prihodnostjo s tehničnega vidika: pred kratkim sem govoril z Alanom Havonom, ki sestavlja synthesizer in orgle v kombinirano klaviaturo. Obstoji celo možnost, da bi dodali temu instrumentu še klavir. Osebo bi raje videl, da ostanejo instrumenti samostojni, kajti prilagovanje človekovega glasbenega mišljenja, kadar se giblje med temi instrumenti in celoten mentalni dostop bi izgubila, če bi bili združeni.“

JON ANDERSEN (pevec, skupina Yes): „V naslednjih petih letih se bo glasba razvila v bolj umetniško obliko kot je zdaj. Rock je seveda popularen, toda večina te glasbe ne bo ostala, kot bi si morda mislili... Začenjamo misliti z izrazi, kot so cele strani albumov in ne samo posamezne skladbe in ustvarjamo glasbo z večjo globino. Ne skušamo prodreti v klasično glasbo, toda glejte, kako vpliva klasična glasba na nas: „Tommy“ (rock-opera Peta Townsheda in skupina Who) je bil zaključen življenjski krog človeka in to ste lahko v glasbi začutili. Današnja rock glasba bo postala klasika električne rock glasbe jutrišnjega dne... Vodilni glasbeniki današnje glasbe se z njo ukvarjajo že dolgo in začela jim je slediti cela generacija. Mišljenje, da

KEITH EMERSON: EKSPERIMENT – ŠIRJENJE SLOVARJA NOVE ZAVESTI

je treba samo zaslužiti denar pri tem poslu in se potem umakniti, ne velja več. Beatli so to dokazali. Moraš ostati v glasbi, da jo napraviš boljše... Zanimivejša glasba postaja vedno bolj cenjena in ljudje se bolj zavedajo dobrih glasbenikov. Človek lahko celo misli, da bo prišlo nekaj takega kot so bili Beatli, kar nas bo vrglo iz ravnotežja. Težko je predvidevati novega Boba Dylana ali Beatle. Toda toliko dobre glasbe je, ki jo je vredno slišati.“

JOHN PEEL (disc-jockey na Radio One, eden vodilnih rock kritikov): „Mislim, da je bolj kreativni del pop glasbe zdaj ustaljen in se bo še utrdil. Intelektualiziranje popa je na srečo končano... Če resno začnete razmišljati o tem, kaj bo sledilo, vas to privede do roba samomora, kajti vedno gre v nasprotno smer kot predvidi kakšen tak vseved, kot sem jaz.“

IAN HUNTER (kitarist, skupina Mott the Hoople): „Kar zadeva glasbo – kako lahko še napišete originalno rock skladbo? Vse je bilo že prej narejeno, uporabljeno. Kakor hitro napišete frazo, bo zvenela kot zveni že kakšna druga. Rock glasba se v osnovi trije akordi, ki so že vsi izrabljeni.“

PETE TOWNSHEND (skupina Who): „Najverjetneje boste našli najuspešnejše glasbenike med tistimi, ki vedno dajo največ iz sebe na svojih nastopih... Dandanes so različne vrste poslušalcev: tisti, ki imajo radi rock zaradi njegovega čara, ekstremisti-levičarji, ki ga uporabljajo kot politično sredstvo in pa intelektualci, ki vidijo v rocku visoko intelektualno vsebino... Če hoče publika spreminiti rock glasbo, bo morala zavreči vsa svoja vnaprej ustvarjena mnenja o tem, kaj je rock skupina... Jasno je, da so najboljši in najbolj izstopajoči glasbeniki tisti, ki so pravi glasbeniki, kot ELP, Jack Bruce... Mi smo še vedno The Who. Občinstvo nas pozna kot The Who in zelo, zelo težko je napraviti kaj novega, drugega kot The Who.“

RORY GALLAGHER (kitarist, ex-Taste): „Gledati v prihodnost vedno predstavlja problem, toda prva stvar, za katero čutim, da se mora zgoditi v prihodnjem letu, je popolna oživitve „poroke“ med skupino in skupino, in med skupino in občinstvom. Pri nas primanjkuje sodelovanja in prijateljstva med skupinami in poslušalci, kakršno obstoji v nekaterih delih ZDA in čutim, da je treba poudariti prav to... Kar zadeva „divjo“ glasbo – občinstvo je dokazalo, da mu je še vedno všeč in temu ne vidim konca.“

STANE SUSNIK

kupil hišo na enem izmed mnogih grških otokov, na Hidri. Tam je potem živel s plavalasim norveškim dekletom. Živel je preprosto: hiša ni imela elektrike niti tekoče vode. Poleg tega je na Hidri napisal dva romana: *The favourite Game*, ki opisuje falični razvoj mladega moža, zelo podobnega avtorju in *Beautiful Losers*, ki je mistična komedija, polna spiritualnosti in eksplicitne seksualnosti. V času, ko je pisal slednjo knjigo, je poslušal radijski program postaje ameriških oboroženih sil: tako se je začela njegova kariera pevcu in skladatelja.

Z nekaj pesmimi v žepu je zapustil Hidro in se odpravil v Nashville, prestolnico tako imenovane country glasbe. Tam je tudi prvič slišal Boba Dylana. Cohen je takrat hotel pisati, kar najboljše bi mogel in preprosto, in vse skupaj položiti pred ljudi.

Vendar pa njegove pesmi niso bile tako preproste. Pesmi *Suzanne* in *Sisters of Mercy* sta bili bližje poeziji in umetnim pesmim, kakor pa besedilom za rock in country glasbo, vendar je vseeno našel svojo publiko. „Tri stvari delajo za me,“ je Cohen razložil svojim prijateljem o možnostih svoje pevske kariere, „Imam strašen glas, še melodije ne zadenem. Sem tudi majhne postave, suhljat in z ostanki mo-

zoljev. Poleg tega sem dokazan Žid (Dylan ni). Edina stvar, ki je proti meni, je ta, da

LEONARD COHEN: OD LITERATURE H GLASBI

igram kitaro preveč dobro.“ Kljub vsemu je hitro izdal ploščo *Songs of Leonard Cohen*, ki se sicer ni prodajala na veliko, se pa zato dobro prodaja še danes, ko je Cohen izdal še dve plošči.

S tega stališča je bila že njegova prva plošča precej uspešna. Statistiki pri CBS, kjer Cohen snema, lahko povedo, da so že prvo ploščo dobro prodajali brez Cohenovih nastopov na koncertih, brez hita na mali plošči in ne da bi njegove posnetke vrteli v programih lahke glasbe ali v top pops programih. „Cohen ne spreobrača mladoletnih klincev,“ pravi predsednik družbe CBS Clive Davis. „Cohenovo občinstvo so ljudje nad 18 in intelektualci.“

Cohen ne zasluži posebno veliko denarja, ker se boji peti pred občinstvom. Vendar se včasih le zgodi, da nastopi. Včasih so njegovi koncerti dobri, včasih ne. „Prsti mi kar otrdijo, glas se noče odpreti,“ pravi Cohen.

Ko je snemal ploščo *Songs From a Room*, je po celem studiju prižgal barvaste sveče in ves čas snemanja žgal kadilo. Potem je dolgo časa pilil pesmi, ustavljal snemanje, če je bilo kaj slabo in vse skupaj ponavljal, dokler ni bil zadovoljen. „Nastopam zelo amatersko,“ je potem izjavil Cohen.

Nadaljevanje

priročnik

kako blefirati v glasbi?

Sposodili smo si delček za delčkom tega, kar vam bomo napisali. Prepričani smo, da je to edini način, s katerim smemo opraviti svoje manj hvale vredno dejanje, ne da bi tvegali, da bi nas zaradi takšnega sposojanja grajal. Sposojanje v glasbi je že toliko ustaljena navada, da nas ni sram. Dirigent si že na svojem začetku sposodi frak, dokler si ga ne kupi. Mora biti zaposlen kako drugače, ne kot dirigent, da uspe priti do zadostne količine denarja za nov frak. Komponist zabavne glasbe preprosto ukrade (sposodi si) temo in napravi popevko. To tudi ni sramotno dejanje. Tudi slaven skladatelj dandanašnji ne bi ničesar zaslužil, če si ne bi kdaj pa kdaj sposodil kakšnih elektronskih efektov. Takšno izposojanje v glasbi je tako vsesplošno, da si ga torej lahko privoščimo.

Prispevek smo si sposodili od angleškega avtorja Petra Gammonda. Tudi ta mož si je duhovito izposodil vrsto domislic in z njimi obogatil svojo knjižico „Priročnik za bleferje“. Ali pa si je izposodil glasbo zato, da je iz nje napravil domislice? Tudi to se da. Verjetno si je že omenjeni Peter Gammond izposodil tudi geslo za svojo knjižico: Poglavitno je malo vedeti, tisto malo znanja pa je treba zaviti v dolgovozno besedičenje in pretličjive odmore. Ni treba znati dosti podatkov, datumov ali glasbene teorije – če to veste, vam ne more škoditi – treba pa je poznati žargon, ozadje marsikateriga dogodka, vedeti je treba za vse čenče po kuloarjih, navdušenje je treba prikriti za vzvišeno samozadovoljnostjo nad svojim poznavstvom itd. Če boste torej spremljali naša nadaljevanja, boste dobili popolnoma določena napotila za to, kako blefirati v glasbi, ki je plemenita in vzvišena umetnost.

Glasba je, kakor je vsem znano, plemenita umetnost, prijetna mešanica melodije, harmonij, ritma in večina ljudi uživa v njenih neštetih oblikah. Pravzaprav pri glasbi uživa tudi mnogo vrst živali, če izvzamemo psa.

Glasba je nenevarno mamilo. To je njen pomen. Ko postanejo ljudje z življenjem nezadovoljni, ponavadi uporabijo pilule za pomiritev, alkohol, cigarete, denar, vero, da bi iz svojih utrujenih glav vsaj za trenutek, vsaj začasno odstranili splošno človeško in življensko zlo. Glasba ima podoben učinek. Škoduje pa nikomur.

Samo majhen odstotek glasbe, ki jo poslušamo, izvajajo ljudje v frakih in v velikih koncertnih dvoranh. Največja količina glasbe pa se zliva v naše življenje skozi radio, televizijo, gramofone in zvito prikriti zvočnike po kotičkih veleblagovnic.

Gospodinje se obponedeljkah lotijo čiščenjastanovanja ali pranja perila. V glasbi najdejo veliko podporo in svoj življenjski smisel. Zanje to glasbo izvajajo lepo oblečeni gospodje, vzgojeno skriti v radijskih sprejemnikih (na tretjem programu). Tinejdžerji, ki jih preveč obremenjuje spolnost in jih okolje ne razume preveč dobro, si v glasbi iščejo izhod iz vezi, v katere jih vklepajo starejši. Zato ognjevitno plešejo ob visokonapetostni glasbi. Šoferji bi sredi prometne nesreče ponoreli; da ne bi, poslušajo vse, kar jim ponujajo prek svojih odajnikov raznovrstne radijske postaje. Povprečnež sede zvečer v svoj naslonjač. Po napornem dnevu gleda v televizijski ekran. Glasba, ki mu ugnaja in v njej uživa, ga obliva, kot topla voda v kadi.

Pravzaprav je glasba kar dobra stvar. Verjetno preprečuje, da bi kdo ponorel, verjetno prepreči še celo vrsto nevedčnosti. Nikdar ne bomo izvedeli, koliko majhnih obmejnih spopadov je preprečila glasba in koliko plemenskih vojn je preprečil pravočasen udarec na boben ali na klavir.

Besnili bi radi – glasba vas umiri. V glasbi je mnogo topline, pa še kako prav je, če jo imate doma kdaj pri roki. Tudi Zemlja se morebiti vrti po kakšni glasbi. Vesolje se giblje po glasbi. Torej, naj živi glasba.

PRIHODNIJČ:
GLASBENA HIERARHIJA

v ž- duru

Lani smo pod naslovom te rubrike objavljali raznih vrst smešnice o velikih skladateljih. Tudi letos jih bomo. Ker imamo nove bralce, jim moramo povedati že na začetku, da so bile izmišljene ali na pol izmišljene resnice o skladateljih, slavni dirigentih in drugih slavni glasbenih možeh vedno prijetno berilo. Zato jih objavljamo. Držijo pa te zgodbe vsaj velikokrat malo, ali sploh nič. Ni pa nujno, da bomo v tej rubriki objavljali samo v starem in skoraj vzvišenem jeziku napisane strupene izreke slavni mož. Saj se navsezadnje v slovenski glasbi vsak dan sproti zgodi toliko smešnih reči, da bi bila polna ta in še kakšna druga rubrika. Danes so na primer na vrsti tudi reki slavni mož, ki so karkoli povedali o glasbi:

Weber je na primer dejal, da je glasba vsesplošen jezik. Mi na Slovenskem smo ugotovili, da ni. Kot sredstvo za sporazumevanje med ljudmi (razen v gostilni) se ni dobro obnesla.

Narodna glasba je zibelka, iz katere lahko nastane tudi moderna kultura. Težava je v tem, ker človek ne more ves čas ležati samo v zibelki.

Pred sezono se pogovarjata direktor filharmonije in njegov šef sporeda o novem delu na sporedu:

„Kaj pravite, direktor, v spored ste uvrstili novo delo. Je kaj vredno?“

– Oh! Seveda ni ne boljše ne slabše od prejšnjih. Samo pri občinstvu ne gre dobro.

– Zakaj pa?

– Občinstva ni.

Ali pa druga o občinstvu:

Raztresenec ogovori znanko, lepo žensko, ki jo sreča na ulici:

– Ste bili sinoči v gledališču?

– Nisem, mu pravi znanka. Utrujena sem bila, pa sem šla naravnost v posteljo.

– A tako? pravi možakar, pa je bilo tam mnogo ljudi?

Na koncu naj zapišemo še tole, ki jo je napisal že Plutarh:

Ko so enkrat starega grškega filozofa prosili, naj pošlje najboljši in najbolj strupen kos mesa žrtvovanega človeka, jim je stari filozof poslal jezik.

naša violinistka na poljskem

Po petindvajsetih urah vožnje sem prispela v Varšavo, kjer smo se zbrali glasbeniki iz Švedske, Belgije, Italije, Nemčije, Madžarske, Švice in Jugoslavije. Proti večeru so nas odpeljali proti severu v mestece Olsztyn.

Slabo smo poznali program, ki smo ga izvajali. Vedeli smo le to, da bomo igrali v komornih zasedbah moderno poljsko glasbo. To je bila tako imenovana „Pro musica“. Spoznali smo profesorja Brzedzkega, ki nas je nato štirinajst dni seznanjal s poljsko glasbeno umetnostjo. Vsak izmed nas je za orientacijo nekaj zaigral. Kar zadeva tehniko igranja, smo bili vsi približno enaki. Nekoliko je izstopal mlad Šved s čistostjo tona in muzikalnostjo. Dobili smo note. S Švedom sem igrala duet Tadeusza Paciorkiewicza (je rektor na akademiji za

glasbo v Warszavi) in kvintet Grazyne Baczewicz. Sprva smo vadili sami, nato pa še pod vodstvom prof. Brzedzkega.

Skoraj vsak večer so pripravili koncert v okviru tradicionalnega „Melodičnega Lypca“. Imeli smo priložnost slišati dobre mlade poljske glasbenike, kot sta violinista Michael Brobolcek in Adam Kostencki ter violončelist Jablonski (študentje na visoki šoli v Moskvi). Izvajali so Wieniawskega koncert v fis molu, Bachove Ciaccione in Paganinijev koncert v D-duru, nato Tartinijev Vražji trileček in Bachove solo sonate za violončelo ter Dvoržakov koncert v h-molju. Izvedba je bila brezhibna.

Poslušali smo tudi druge zvrsti glasbe, kot na primer beat, jazz, narodno glasbo, vse to je sodilo v okvir „Melodičnega Lypca.“

16. julija je bil večer komorne glasbe, na katerem smo nastopali predstavniki drugih držav. Poleg kvinteta so tri Madžarke in Švicarka izvajale Schumannov kvartet Dekletova smrt, trije Belgijci in violončelist iz NDR so nam predstavili kvartet Grazyne Baczewicz. Za pestrost sporeda je poskrbela mlada solo pevka iz Warszawe. Občinstvo nas je dobro sprejelo. Koncert je bil uspešen. V tem kratkem času smo se seznanili le z najbolj znanimi poljskimi skladatelji, kajti za nadrobno obdelavo manj znanih umetnikov ni bilo časa.

Vsekakor pa smo imeli priložnost opaziti, da je poljska glasbena umetnost na zelo visoki ravni in priznana mnogo bolj, kot v marsikateri državi v Evropi.

ERIKA NOČ

sklepi drugega kongresa glasbene mladine jugoslavije

● NADALJEVANJE S PRVE STRANI

10. Delo je treba pričeti z najmanjšimi, saj je to obdobje najbolj intenzivnega sprejemanja vplivov in oblikovanja osebnosti. Kontinuiteta se kot eden izmed temeljnih dejavnikov uspešnosti našega dela ne sme prekiniti. Mladega človeka je treba voditi organizirano od predšolske ustanove in osnovne šole tja do fakultete.

Posebna pozornost naj velja srednjim strokovnim in drugim šolam, v katerih izobražujemo kadre za neposredno proizvodnjo v gospodarstvu.

11. Prizadevanja glasbene mladine morajo biti odprta vsem mladim ljudem. Ker nas tarejo nezadostna sredstva, nismo dovolj pozornosti posvetili študentski, delavski in kmečki mladini. Tu pa je doseči uspehe daleč teže in zahteva veliko angažiranje vseh možnosti. Kongres poudarja nujnost, naj v tej smeri storimo odločne korake. Pri pripravi programov, namenjenih tem okoljem, mora biti največ studioznosti, ki mora upoštevati vse posebne okoliščine, od katerih je odvisna fiziognomija in uspeh teh sporedov.

12. Posebno pozornost je kongres posvetil vprašanju razvoja občutka pripadnosti gibanju. Pomembno vlogo v smeri razvoja teh občutkov bi morali odigrati klubi glasbene mladine, v katerih pa bi moral biti glavni delež pobude v rokah mladih. Ustanovitve klubov in zagotovilo prostorskih in ostalih pogojev za njihovo uspešno delo, mora biti eno pomembnih prizadevanj. Klubi morajo postati jedro gibanja, iz katerega se bodo rekrutirali člani glasbene mladine, prihodnji člani vseh forumov v glasbeni mladini, animatorji in sodelavci. Stiki, spoznavanje in zблиževanje po poti izmenjave obiskov morajo prav tako najti svoje mesto v prihodnjem delu glasbene mladine.

13. Opaziti je stagnacijo v medrepubliških izmenjavah programov in izmenjavah delegacij in članov glasbene mladine. Novo predsedstvo ima nalogo, da najde možnosti za posredovanje najboljših programov po vsej državi, pa tudi, da pripravi čim več obojestranskih srečanj članov glasbene mladine iz vseh krajev naše države.

14. Domača in sodobna glasbena ustvarjalnost je bila v dosedanji programski praksi glasbene mladine nepravilno zastopljena. Upoštevaje obstoj nekaterih objektivnih okoliščin, ki so na takšno stanje vplivale, se kongres odloča za odločno preusmeritev k pomembnemu uvajanju domače in sodobne glasbe v sporede glasbene mladine. Hkrati zahteva od republiških in pokrajinskih organizacij, naj več pozornosti posvetijo razvoju narodnostne kulture iz preteklosti.

15. Aktivno muziciranje je primeren način za stalen pozitiven odnos do glasbe. Zaradi tega je med drugim treba

podpirati nepoklicno aktivno muziciranje. Treba je dajati pobude za ustanavljanje mladinskih glasbenih skupin in razvijati oblike ustvarjalnega razmerja do glasbe in umetnosti na splošno.

16. Izpopolnitev načina delovanja glasbene mladine vsebuje modernizacijo in stalno prilagajanje rastočim potrebam. Če gledamo stvari s tega stališča, vidimo, da je:

– glasbeni mladini potrebno, da krepimo gnotno bazo in ves čas širi krog poklicno angažiranih, strokovnih in za delo v glasbeni mladini sposobnih sodelavcev. To bo omogočilo tudi večji delež glasbene mladine pri radijskih in televizijskih sporedih kot neposrednih uresničevalcih oddaj.

– Kongres zahteva od vseh organizacij glasbene mladine, naj večjo pozornost in skrb posvetijo propagandi za glasbeno mladino.

– Kongres je poudaril potrebo po uresničenju ideje o časopisu glasbene mladine.

17. Na podlagi dosedanjega dela in zavedajoč se pomena, ki ga ima glasbena mladina danes v našem družbenem okolju, moremo in moramo v različnih pogledih razmerja med glasbeno mladino in družbenim okoljem zavzeti določena stališča in določiti smeri dejavnosti:

– Krepiti je treba povezanost z umetniškimi in kulturnimi združenji.

– Treba je vztrajati, da imajo umetniške hiše na svojih sporedih tista dela, za katera se glasbena mladina posebej zanima.

– Hkrati se mora glasbena mladina pokazati tudi kot naročnik posebnega sporeda.

– Bojevati se je treba za pomembnejšo prisotnost v sredstvih javnega obveščanja, zakaj to je eden izmed pomembnih pogojev za ustvaritev vzdušja, ki bi ugodno za širjenje dejavnosti glasbene mladine. Člani glasbene mladine bi morali neposredno priti k redakcijam časopisov, radia in televizije ter jim povedati svoje želje, naj vendar vplivajo na izboljšanje sedanjih sporedov. Kongres se zaveda vloge sredstev obveščanja, zato zahteva od vseh odborov glasbene mladine, naj pripravijo konkretne načrte za sodelovanje glasbene mladine s temi mediji.

– V razvitejših okoljih bi morala glasbena mladina biti pobudnica koordiniranega delovanja vseh dejavnikov glasbenega življenja pri usmeritvi njihove dejavnosti k mladini.

– Glasbena mladina mora poudariti pobudo o sodelovanju z Zvezo mladine in Zvezo študentov pri načrtovanju in uresničenju skupnih akcij.

– Pereče je pomanjkanje literature o glasbi in umetnosti na splošno, ki bi bila

namenjena mlademu bralcu. Manjka tudi ustreznih plošč. Glasbena mladina mora pričeti z akcijami, da bi se takšno stanje popravilo.

– Zavedamo se vpliva šole na oblikovanje mladega človeka. Zato moramo aktivno spremljati dogajanja na področju šolske zakonodaje, reforme učnih načrtov in predmetnikov, pokazati in dokazovati pomanjkljivosti v obstoječem sistemu.

– Prizadevati si moramo, da bodo člani glasbene mladine in kolektivni organi glasbene mladine pri ustvarjanju zadovoljivejšega ozračja v svojih okoljih angažirano vplivali.

– Ker vemo, da so učitelji – animatorji glasbene mladine najvažnejši nosilci ogromne večine naših akcij, si moramo prizadevati, da v svojih okoljih dobe ustrezno družbeno priznanje in gnotno odškodnino za svoje delo.

18. Ker se je dogajalo, da so nekateri samostojni organizatorji določenih prireditev samovoljno izkoriščati ime in znak GMJ, kongres predlaga vsem organizacijam glasbene mladine, naj pravno zavarujejo ime in znak glasbene mladine.

19. Cenimo velike zasluge tovariša Iva Vuljevića za razvoj glasbene mladine. Kongres ga zato izbira za častnega predsednika Glasbene mladine Jugoslavije.

20. Kongres je izvolil za predsednika Glasbene mladine Jugoslavije tovariša Eugena Gvozdanovića, za generalnega sekretarja pa tovariša Miodraga Pavlovića.

21. Kongres se je odločil, da bo v naslednjih štirih letih sedež GMJ v Beogradu.

22. Referati in razprave na tem kongresu so dali obilico argumentiranih podatkov, izkušenj, ugotovitev o stanju glasbene mladine in splošne kulture naše mlade generacije. Ker smo to opazili, nam je v nalogo, da izdelamo dokument, ki bo na skrajno studiozen način določil omenjeno problematiko.

Kongres meni, da bi takšen dokument, ki ga potrebujemo, predstavili vsem družbenim sferam. S svojim delom in položajem v družbi bi lahko vplivale na nadaljnji položaj naše organizacije v družbi.

23. Kongres vztraja pri tem, naj se v vseh organih glasbene mladine poveča zastopnost mladih članov glasbene mladine. S tem bomo usposobili večje število talentiranih mladih ljudi za najbolj odgovorna dela in naloge upravljanja v GMJ in poudarja, da se kontinuirana družbena dejavnost kolektivnih organov upravljanja ne da z ničemer zamenjati.

V Beogradu, 20. junija 1971

PRESEDSTVO
GLASBENE MLADINE
JUGOSLAVIJE